

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain tiedoksiantoja koskevia säännöksiä. Esityksen tavoitteena on tiedoksiannon tehostuminen oikeudenkäynneissä. Tarkoituksena on erityisesti vähentää henkilökohtaisen haastemiestiedoksiannon käyttöä riidattomissa velkomusasioissa.

Puhelintiedoksianto ehdotetaan otettavaksi käyttöön yleisenä tiedoksiantotapana kaikissa yleisissä tuomioistuimissa. Puhelimitse voitaisiin antaa tiedoksi myös haaste riidattomassa velkomusasiassa. Laissa säädettäisiin puhelintiedoksiannon toimittamisen edellytyksistä ja menettelystä siinä. Myös muiden sähköisten välineiden käyttöä tiedoksiannois-

sa laajennettaisiin. Haastemiestiedoksiannon toissijaisuutta korostettaisiin.

Asianosaisten itsensä asemaa tiedoksiannoissa vahvistettaisiin. Tiedoksiannosta huolehtiminen voitaisiin nykyistä useammin antaa asianosaiselle, ja asianosaisen asiamies voisi tällöin tietyin edellytyksin toimittaa tiedoksiannon. Asianosaisten velvollisuutta myötävaikuttaa tuomioistuimen tehtävänä olevan tiedoksiannon onnistumiseen korostettaisiin.

Kutsu hovioikeuden pääkäsittelyyn voitaisiin lähettää asianosaisen ilmoittamaan osoitteeseen myös silloin, kun asianosainen on määrätty saapumaan henkilökohtaisesti.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan keväällä 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Lainsäädäntö.....	3
Tiedoksianto summaarisissa asioissa käytännössä.....	5
2.2 Kansainvälinen vertailu.....	7
2.3 Nykytilan arviointi.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
3.1 Tavoitteet.....	9
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	9
Puhelintiedoksianto yleiseksi tiedoksiantotavaksi.....	9
Muiden sähköisten välineiden käyttäminen.....	10
Haastemiestiedoksiannon toissijaisuuden korostaminen.....	11
Asianosaisten asema tiedoksiannoissa.....	11
Pääkäsittelykutsun tiedoksianto hovioikeudessa.....	12
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	13
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	13
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	14
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	14
5 ASIAN VALMISTELU.....	14
5.1 Aikaisempi valmistelu.....	14
5.2 Esityksen valmistelu.....	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	16
1.1 Oikeudenkäymiskaari.....	16
5 luku Riita-asian vireillepano ja valmistelu.....	16
11 luku Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä.....	16
17 luku Todistelusta.....	21
25 luku Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen.....	21
26 luku Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa.....	21
1.2 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa.....	22
5 luku Syytteen vireillepanosta.....	22
7 luku Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä.....	22
2 VOIMAANTULO.....	22
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	23
LAKIEHDOTUKSET.....	24
Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta.....	24
Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta.....	27
LIITE.....	29
RINNAKKAISTEKSTIT.....	29
Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta.....	29
Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta.....	35

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Tiedoksiannolla oikeudenkäynnissä tarkoitetaan haasteen, kutsun tai muun asiakirjan saattamista asianosaisen tai muun henkilön, esimerkiksi todistajan, tietoon. Tiedoksiannolla on sekä periaatteellisesti että käytännössä suuri merkitys. Tiedoksiannolla toteutetaan asianosaisen oikeutta tulla kuulluksi, joka on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin keskeinen osa. Toisaalta tiedoksiantojen onnistuminen kohtuullisin ponnistuksin on tärkeää oikeudenkäyntien sujuvuuden ja joutuisuuden kannalta. Tiedoksiannon sääntelyssä näitä näkökohtia on punnittava toisiaan vasten siten, että tiedoksiannot tapahtuvat kuskakin tilanteessa riittävän varmalla tavalla.

2 Nykytila**2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö**

Lainsäädäntö

Säännökset tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä sisältyvät oikeudenkäymiskaaren (OK) 11 lukuun. Luku uudistettiin vuoden 1993 alioikeus- ja siviiliprosessiuudistuksen yhteydessä (L 1056/1991, HE 16/1990 vp), jolloin tiedoksiannosta huolehtiminen riita-asioissa siirrettiin tuomioistuimen velvollisuudeksi. Sitä ennen haasteen tiedoksiannosta huolehtiminen riita-asioissa oli ollut kantajan velvollisuutena. Tuolloin otettiin myös käyttöön uusina tiedoksiantotapoina tiedoksianto postitse saanti- tai vastaanottotodistusta vastaan. Rikosprosessiuudistuksen yhteydessä vuonna 1997 säännökset saatettiin koskemaan myös rikosasioissa tapahtuvaa tiedoksiantoa (L 690/1997, HE 82/1995 vp). Tiedoksiantosäännöksiä sisältyy myös hovioikeutta koskevaan oikeudenkäymiskaaren 26 lukuun ja korkeinta oikeutta koskevaan 30 lukuun. Tiedoksiantoa riita-asioissa koskevia säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös hakemusasioissa (OK 8 luvun 13 §).

Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun mukaan tiedoksiannosta huolehtiminen kuuluu tuomioistuimelle. Tuomioistuimella voi huolehtia tiedoksiannosta antamalla sen tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan tai haastemiehen tehtäväksi (OK 11 luvun 1 §). Tuomioistuimella voi asianosaisen pyynnöstä antaa tiedoksiannosta huolehtimisen myös asianosaisen tehtäväksi, jos tuomioistuimella on katsoo siihen olevan perusteltua aihetta (OK 11 luvun 2 §). Jos rikosasiassa syyttäjä antaa haasteen, hän huolehtii myös haasteen ja kutsujen tiedoksiannosta (oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997), jäljempänä *rikosioikeudenkäyntilaki*, 5 luvun 19 §).

Tuomioistuimen huolehtiessa tiedoksiannosta se myös valitsee käytettävän tiedoksiantotavan. Lain mukaan ensisijainen tiedoksiantotapa on tiedoksianto postitse joko saanti- tai vastaanottotodistusta vastaan (jäljempänä *todisteellinen postitiedoksianto*, OK 11 luvun 3 §). Vastaanottotodistusta voidaan käyttää, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta.

Toissijaisesti tiedoksiannon toimittaa haastemies. Haastemiestiedoksiantoa käytetään, jos tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi tai voidaan pitää todennäköisenä, että sitä ei saada toimitetuksi postitiedoksiantona, tai jos siihen on muu erityinen syy. Haastemiestiedoksiantoa on käytettävä myös silloin, kun tiedoksiannosta huolehtiminen on uskottu asianosaiselle (OK 11 luvun 4 §), virallista syyttäjää lukuun ottamatta.

Haastemies toimittaa tiedoksiannon henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle. Jos tämä ei onnistu, tiedoksianto voidaan toimittaa niin sanottuna sijaistiedoksiantona (OK 11 luvun 4 §). Sijaistiedoksiantoa voidaan käyttää, jos henkilöllä on Suomessa tiedossa oleva asuinpaikka ja olosuhteiden perusteella voidaan olettaa hänen välttelevän tiedoksiantoa. Tällöin tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat jollekin hä-

nen kanssaan samaan talouteen kuuluvalla tai, jos hän harjoittaa liikettä, jollekin hänen palveluksessaan olevalle. Jollei ketään näistä henkilöistä tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle. Haastemiehen on lähetettävä sijaistiedoksiannosta postitse ilmoitus tiedoksiannon vastaanottajalle hänen osoitteellaan (OK 11 luvun 7 §).

Edellä mainitut säännökset postitiedoksiannosta ja haastemiestiedoksiannosta koskevat Suomessa tapahtuvaa tiedoksiantoa. Luvun 8 §:ssä on säännös tiedoksiannon toimittamisesta ulkomaille. Säännöstä sovelletaan, kun tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa siellä on tiedossa. Tiedoksianto tapahtuu tällöin asianomaisten kansainvälisten sopimusten ja säästöjen mukaisesti.

Jos tiedoksiannon vastaanottajan olinpaikasta ei voida saada tietoa, käytetään niin sanottua kuulutustiedoksiantoa (OK 11 luvun 9 §). Tällöin tuomioistuimien huolehtii tiedoksiannosta noudattaen luvun 10 §:ssä säädettyä menettelyä. Asiakirjasta julkaistaan ilmoitus virallisessa lehdessä. Sijaistiedoksiantoa tai kuulutustiedoksiantoa ei voida käyttää, kun annetaan tiedoksi haaste vastaajalle rikosasiassa (OK 11 luvun 7 §:n 4 mom. ja 9 §:n 2 mom.).

Muun kuin haasteen tiedoksianto voidaan yleensä toimittaa myös lähettämällä asiakirja asianosaiselle postitse tavallisena kirjeenä (jäljempänä *tavallinen postitiedoksianto*) asianosaisen tuomioistuimelle ilmoittamaan osoitteeseen (OK 11 luvun 3 a §). Asianosaisen velvollisuudesta ilmoittaa tuomioistuimelle osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää, säädetään oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 3 momentissa. Ilmoitus tuomioistuimen ratkaisun antamisesta saadaan lähettää postitse tavallisena kirjeenä, jollei muuta tiedoksiantotapaa pidetä tarpeellisena (OK 24 luvun 21 §). Edellä mainitut asiakirjat voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi myös sähköisenä viestinä hänen ilmoittamallaan tavalla (Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 13/2003, 19 §).

Asiakirja on annettava asianosaiselle henkilökohtaisesti tiedoksi joko todisteellisena

postitiedoksiantona tai haastemiestiedoksiantona, jos asianosainen määrätään saapumaan tuomioistuimeen henkilökohtaisesti tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti (OK 11 luvun 16 §:n 4 mom.). Todistajan kutsun tiedoksiannosta on vastaava säännös oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 26 §:ssä. Näissä tilanteissa ei voida käyttää tavallista postitiedoksiantoa eikä myöskään sijais- tai kuulutustiedoksiantoa. Jos tiedoksi annettava määräys tai päätös on ilmoitettu vastaanottajalle tuomioistuimen kansliassa tai istunnossa, hänen katsotaan tuolloin saaneen siitä tiedon (OK 11 luvun 6 §).

Hovioikeudessa muutoksenhakuasioissa käytettävistä tiedoksiantotavoista säädetään oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 28 §:ssä. Hovioikeus saa lähettää kehotukset, kutsut ja ilmoitukset tavallisena kirjeenä asianosaisen viimeksi ilmoittamaan prosessiosoitteeseen. Kutsu pääkäsitteilyyn annetaan kuitenkin tiedoksi todisteellisesti asianosaiselle, joka on määrätty saapumaan henkilökohtaisesti tai joka ei ole käyttänyt puhevaltaa hovioikeudessa. Tällöin voidaan käyttää joko todisteellista postitiedoksiantoa tai haastemiestiedoksiantoa.

Kutsu hovioikeuden pääkäsitteilyyn voidaan OK 26 luvun 28 §:n mukaan antaa tiedoksi myös puhelimitse. Puhelintiedoksianto otettiin uutena tiedoksiantotapana käyttöön lokakuussa 2003 voimaan tulleella lainmuutoksella (381/2003). Puhelintiedoksiannossa kutsuttavalle kerrotaan kutsun sisältö puhelimitse. Tämän jälkeen puhelimitse tiedoksi annettu kutsu lähetetään kirjeenä tai sähköisenä viestinä kutsuttavan hovioikeudelle ilmoittamaan osoitteeseen, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Tuomioistuimen virkamiehen on tehtävä asiakirjoihin merkintä toimittamastaan tiedoksiannosta. Puhelintiedoksiantoa voidaan käyttää, jos asianosainen epäilyksettä näin saa tiedon kutsusta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Muun kuin valittajan tai valitukseen vastanneen asianosaisen osalta edellytetään lisäksi, että kutsuttava suostuu tämän tiedoksiantotavan käyttämiseen.

Hovioikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemissä asioissa noudatetaan soveltuvin osin käräjäoikeudessa sovellettavia tiedoksiantosäännöksiä (OK 27 luvun 1 ja 5 §).

Korkeimmassa oikeudessa suullisen käsittelyn kutsun tiedoksiannossa noudatetaan samoja säännöksiä kuin hovioikeudessa. Muut tiedoksiannot voidaan toimittaa postitse asianosaisen viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen, jollei muuta tiedoksiantotapaa pidetä tarpeellisena (OK 30 luvun 24 §).

Tiedoksianto summaarisissa asioissa käytännössä

Käräjäoikeuksissa käsiteltävistä riita-asioista valtaosa on niin sanottuja summaarisia (riidattomia) asioita, jotka tulevat vireille niin sanotulla suppealla haastehakemuksella (OK 5 luvun 3 §). Ne ovat asioita, jotka koskevat tietyn määräistä saamista, hallinnan tai muun rikkoutuneen olosuhteen palauttamista tai häätöä ja joissa asia ei kantajan käsityksen mukaan ole riitainen.

Oikeusministeriön tilastojen mukaan vuonna 2008 tuli vireille noin 243 300 riita-asiaa, joista summaarisia asioita oli noin 96 prosenttia (233 400 asiaa). Summaarisia asioita tuli vireille noin 40 000 enemmän kuin vuonna 2007. Kasvua edellisestä vuodesta oli 20 prosenttia. Suurin lisäys kohdistui sähköisesti vireille tulleisiin asioihin, joita saapui 30 prosenttia edellistä vuotta enemmän. Vuonna 2008 ratkaistiin noin 220 400 summaarisia asiaa eli hieman vähemmän kuin niitä saapui. Asioiden käsittelyaika ei asiämäärän kasvusta huolimatta pidentynyt. Keskimääräinen käsittelyaika oli 2,0 kuukautta.

Summaaristen asioiden käsittelyä käräjäoikeudessa on selvitetty laajemmin summaaristen asioiden kehittämistyöryhmän mietinnössä (Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen, Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:15).

Summaarisissa asioissa haasteen tiedoksianto tapahtuu käytännössä pääsääntöisesti haastemiestiedoksiantona. Oikeusministeriön haastetilastojen mukaan vuoden 2007 aikana käräjäoikeuksissa tehtiin yhteensä 255 625 summaarisen asian tiedoksiantoyritystä, joista onnistuneiden tiedoksiantojen osuus oli 72,7 prosenttia eli 185 713 kappaletta. Onnistuneista tiedoksiannoista haastemiestiedoksiantojen osuus oli 75,1 prosenttia (139 487 kappaletta). Vastaanottotodistuksella toimitettujen tiedoksiantojen osuus oli

14,9 prosenttia (27 613 kappaletta) ja saantitodistuksella toimitettujen tiedoksiantojen osuus 9,6 prosenttia (17 785 kappaletta). Vastaavasti vuonna 2008 onnistuneista tiedoksiannoista (216 542 kappaletta) noin 75 prosenttia (162 188 kappaletta) antoi tiedoksi haastemies ja 25 prosenttia (54 354 kappaletta) onnistui postitiedoksiantona.

Haastemiehen tehtäväksi annetut tiedoksiannot onnistuivat parhaiten. Vuonna 2007 haastemiehen hoidettavaksi annettiin 155 173 summaarisen asian tiedoksiantoa. Onnistuneiden haastemiestiedoksiantojen määrä oli 89,9 prosenttia tästä eli 139 487 kappaletta. Vastaanottotodistusta käytettäessä onnistumisprosentti oli 47,4 prosenttia (58 286 tiedoksiantoyritystä, 27 613 onnistunutta tiedoksiantoa) ja saantitodistusta käytettäessä 54,1 prosenttia (32 865 tiedoksiantoyritystä, 17 785 onnistunutta tiedoksiantoa). Merkittävä osa haastemiestiedoksiannoista on sijaistiedoksiantoja, edellä mainitun työryhmän selvityksen mukaan jopa 20 prosenttia tiedoksiannoista siviiliasioissa. Haastemiestiedoksiannon ja postitiedoksiannon suhde on säilynyt viime vuosina varsin samanlaisena, vaikka summaaristen asioiden määrä on kasvanut selvästi.

Tiedoksiantotapojen käyttö summaarisissa asioissa vaihtelee kuitenkin huomattavasti eri käräjäoikeuksissa. Vuonna 2007 esimerkiksi Jyväskylässä kaikkiaan noin 97 prosenttia tiedoksiannoista annettiin haastemiehen hoidettavaksi. Vastaavasti vähiten haastemiehen toimittamaa tiedoksiantoa käytettiin Lapin käräjäoikeudessa, jossa haastemiehen hoidettavaksi annettiin 37 prosenttia tiedoksiannoista. Tosin Jyväskylässä tiedoksiannot summaarisissa asioissa onnistuivat 91 prosenttisesti, kun vastaava luku Lapin käräjäoikeudessa oli 61 prosenttia. Vuonna 2007 esimerkiksi vastaanottotodistuksella toimitetun tiedoksiannon onnistuminen vaihteli eri käräjäoikeuksissa 30 prosentista 83 prosenttiin.

Myös postitiedoksiantotavan valinnassa on merkittäviä eroja käräjäoikeuksien välillä. Suurin osa käräjäoikeuksista käyttää pääasiallisena postitiedoksiantotapana vastaanottotodistusta. Osa näistä käräjäoikeuksista ei

käytä saantitodistusta lainkaan. Sen sijaan muun muassa Helsingin, Espoon ja Tampereen käräjäoikeuksissa postitiedoksianto tapahtuu pääasiallisesti saantitodistuksen avulla. Näissä käräjäoikeuksissa vastaanottotodistuksen käyttö on hyvin vähäistä.

Tiedoksiantoa oikeudenkäynnissä arvioinut työryhmä (Tiedoksianto oikeudenkäynnissä, oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:3) selvitti erikseen syitä haastemiestiedoksianton käyttöön summaarisissa asioissa seurannalla, joka toteutettiin Helsingin, Espoon, Vantaan, Tampereen ja Oulun käräjäoikeuksissa. Seurannan kohteena olivat kahden viikon ajanjaksona (10—21 päivänä marraskuuta 2008) käräjäoikeuteen saapuneet uudet summaariset asiat. Kunkin asian osalta kirjattiin ylös ensimmäiseen tiedoksiantoyritykseen valittu tiedoksiantotapa sekä syy tähän valintaan.

Mainittuna ajanjaksona Helsingin käräjäoikeuteen saapui 1 572 uutta summaarisista asiaa, joissa tiedoksiantotapana käytettiin saantitodistusta 1 192 asiassa, vastaanottotodistusta 2 asiassa ja haastemiestä 378 asiassa. Vastaavasti Espoon käräjäoikeuteen saapui 478 asiaa, joissa käytettiin saantitodistusta 308 asiassa, vastaanottotodistusta 11 asiassa ja haastemiestä 159 asiassa. Vantaan käräjäoikeuteen saapui 535 asiaa, joissa käytettiin vastaanottotodistusta 190 asiassa ja haastemiestä 345 asiassa. Tampereen käräjäoikeuteen saapui 961 asiaa, joista 210 asiassa käytettiin saantitodistusta, 1 asiassa vastaanottotodistusta, 748 asiassa haastemiestä ja 2 asiassa muuta tiedoksiantotapaa. Oulun käräjäoikeuteen saapuneista 695 asiasta käytettiin vastaanottotodistusta 320 asiassa ja haastemiestä 375 asiassa. Siten suoraan haastemiestiedoksiantoon lähetettyjen asioiden osuus oli Helsingissä 24 prosenttia, Espoossa 33 prosenttia, Vantaalla 64 prosenttia, Tampereella 78 prosenttia ja Oulussa 54 prosenttia.

Seurannan perusteella todisteellisen postitiedoksiannon valintaan oli kaikissa näissä käräjäoikeuksissa kaksi pääasiallista syytä, muut syyt olivat yksittäisiä. Tiedoksiantotavaksi valittiin saantitodistus tai vastaanottotodistus, jos vastaajalla ei ollut muita velkomusasioita vireillä tai jos vastaajalla oli ollut aikaisemmin velkomusasioita, jotka olivat onnistuneet postitse. Menettelytavat eri kärä-

jäoikeuksissa kuitenkin vaihtelivat näiden asioiden selvittämisen suhteen. Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa ei pääsääntöisesti tarkistettu, oliko vastaajalla muita asioita vireillä tai miten aikaisemmat tiedoksiannot olivat onnistuneet. Helsingin käräjäoikeudessa saantitodistus olikin ensisijainen tiedoksiantotapa, jota käytettiin 76 prosentissa uusista summaarisista asioista. Tampereen käräjäoikeudessa tarkistettiin sekä muiden velkomusasioiden vireillä olo että ainakin edellisen tiedoksiannon onnistuminen ennen tiedoksiantotavan valintaa. Tampereen käräjäoikeudessa saantitodistusten osuus oli vain 22 prosenttia uusista summaarisista asioista. Postitiedoksiannossa käytettiin joko saantitai vastaanottotodistusta käräjäoikeudessa valitun linjan mukaan.

Haastemiestiedoksiantoa käytettiin, jos vastaajalla oli ollut muita velkomusasioita, jotka eivät olleet onnistuneet postitse. Haastemiestiedoksiantoa käytettiin myös, jos uuden asian saapuessa vastaajalla jo oli muita velkomusasioita haastemiehellä tiedoksi annettavana. Haastemiehen tiedoksi annettavaksi annettiin myös vuokrasopimuksen purkua ja häätöä koskevat asiat sekä asiat, joissa vastaajana oli yritys. Muut syyt olivat vähemmän merkittäviä. Haastemiestiedoksiantoa käytettiin kaikissa seuratuissa käräjäoikeuksissa lähtökohtaisesti samoista syistä, vaikka haastemiestiedoksiantojen osuus kaikista tiedoksiannoista vaihteli käräjäoikeuksien välillä huomattavasti. Käräjäoikeuksien välisiin eroihin vaikutti erityisesti se, oliko aikaisempien tiedoksiantojen onnistumista tiedoksiantotapaa valittaessa tarkistettu. Vantaan, Tampereen ja Oulun käräjäoikeuksissa suurin yksittäinen syy haastemiestiedoksianton valintaan oli aikaisempien postitiedoksiantojen epäonnistuminen, kun Helsingin käräjäoikeudessa haastemiestiedoksianto valittiin tästä syystä vain noin 2 prosentissa uusista summaarisista asioista.

Summaarisen asian käsittelystä aiheutuu valtiolle kustannuksia, joita ovat muun muassa haasteen tiedoksiannosta aiheutuvat kustannukset. Kansliatyön määrässä ei ole merkittävää eroa siinä suhteessa, käytetäänkö asiassa todisteellista postitiedoksiantoa vai haastemiestiedoksiantoa. Asia kuitenkin tulee uudelleen käsiteltäväksi, jos postitiedoksian-

toyritys epäonnistuu. Postitiedoksiannosta aiheutuu postituskustannuksia: niin sanottu e-kirje, johon liittyy saantitodistus, maksaa sivumäärästä riippuen noin 6 euroa, ja e-kirje, jossa on vastaanottotodistus, alle euron.

Haastemiestiedoksiannosta aiheutuu selvästi suuremmat kustannukset. Käräjäoikeuksien haastemiesten toimenpidepalkkio toimitetusta tiedoksiannosta on lokakuusta 2008 lukien ollut 2,22 euroa. Vuonna 2007 yhteensä 270 haastemieshenkilötyövuodesta arviolta 203 (75 prosenttia) sitoutui tiedoksi antamiseen. Tiedoksiantoja ja -yrityksiä oli kaikkiaan 331 140 kappaletta. Kappalemääräisesti noin 47 prosenttia tästä työstä (155 173 kappaletta), toisin sanoen 95 haastemieshenkilötyövuotta, aiheutui summaarisista asioista. Haastemiesten palkoista, toimenpidepalkkioista ja matkakustannuksista aiheutui vastaavasti vuonna 2008 yhteensä noin 4,5 miljoonan euron kustannukset summaarisissa asioissa. Näiden lukujen perusteella laskettuna yhden summaarisen asian haastemiestiedoksiannon kustannukset olivat noin 23 euroa.

2.2 Kansainvälinen vertailu

Ruotsissa on tiedoksianto koskeva erityislaki (delgivningslagen), jota sovelletaan sekä tuomioistuimen että muun viranomaisen suorittamaan tiedoksiantoon. Tarkempia säännöksiä tiedoksiannosta on tiedoksiantoasetuksessa (delgivningsförfordning). Tiedoksiannosta huolehtii viranomainen, mutta asianosaisen pyynnöstä tiedoksiannosta huolehtiminen voidaan antaa myös asianosaisen tehtäväksi. Jos asianosainen ei viranomaisen asettamassa määräajassa toimita viranomaiselle todistusta tiedoksiannosta, viranomaisen on itse huolehdittava tiedoksiannosta viipymättä.

Viranomaisen huolehtiessa tiedoksiannosta viranomainen päättää tiedoksiantotavasta. Tiedoksiantoasetuksen mukaan viranomaisen tulee pyrkiä käyttämään sellaista tiedoksiantotapaa, joka aiheuttaa mahdollisimman vähän vaivaa ja kustannuksia viranomaiselle ja tiedoksiannon vastaanottajalle.

Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä, tiedoksianto tapahtuu ensisijaisesti postitse vastaanottotodistusta tai

saantitodistusta vastaan (tavallinen tiedoksianto, ordinär delgivning). Mikäli vastaanottotodistusta ei palauteta, tuomioistuimen tulee soveltuvalla tavalla, esimerkiksi kirjeellä tai puhelimitse, muistuttaa vastaanottajaa todistuksen palauttamisesta. Jos on syytä olettaa, ettei vastaanottotodistusta tulla palauttamaan, tiedoksianto voidaan toimittaa erityisenä postitiedoksiantona (särskild postdelgivning). Tällöin asiakirja lähetetään vastaanottajalle postitse. Postinkantaja vie kirjeen vastaanottajalle henkilökohtaisesti ja kirjoittaa todistuksen tiedoksiannon tapahtumisesta.

Tuomioistuin voi antaa tiedoksi kutsun, ilmoituksen tai muun asiakirjan, joka ei ole laaja tai vaikeaselkoinen, käyttämällä tiedoksiantotapana puhelintiedoksiantoa (telefondelgivning). Puhelintiedoksiannossa asiakirjan sisältö luetaan puhelimesta sille, jolle se on annettava tiedoksi. Puhelinkeskustelun jälkeen asiakirja lähetetään hänelle postitse. Puhelintiedoksiantoa ei voida käyttää annettaessa tiedoksi haastehakemusta tai muuta asiakirjaa, jolla asia pannaan viranomaisessa vireille.

Haastemiestiedoksiantoa saadaan käyttää, jos tiedoksiantoa ei voida toimittaa postitse tai puhelimitse. Lähtökohtana siten on, että ensimmäisessä tiedoksiantoyrityksessä käytetään tiedoksiantotapana tavallista tiedoksiantoa. Haastemiestiedoksiantoa käytetään, jos tavallinen tiedoksianto on epäonnistunut tai jos viranomaisella aikaisempien tietojensa perusteella on aihetta olettaa, ettei tavallinen tiedoksianto tule onnistumaan.

Tiedoksiantolaissa säädetään myös yksinkertaistetusta tiedoksiannosta, joka vastaa suomalaista kirjetiedoksiantoa. Yksinkertaistetussa tiedoksiannossa asiakirja lähetetään tiedoksiannon vastaanottajalle postitse hänen viimeiseen tunnettuun osoitteeseensa. Lisäksi vastaanottajalle lähetetään vähintään päivää myöhemmin ilmoitus siitä, että asiakirja on lähetetty hänelle. Yksinkertaistettua tiedoksiantoa voidaan käyttää vain vireillä olevissa asioissa, joissa asianosaiselle on etukäteen ilmoitettu tämän tiedoksiantotavan käyttämisestä.

Norjassa tuomioistuin huolehtii oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta vastapuolelle (tvisteloven 12 luvun 4 §). Tiedoksian-

toa koskevia menettelysäännöksiä on tuomioistuinlaissa (domsstoloven 9 luku). Tiedoksianto voidaan toimittaa postitiedoksiantona vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan. Tuomioistuin voi velvoittaa valittajan tai hakijan hankkimaan vastapuolen osoitteen. Jos vastaanottotodistusta ei palauteta, käytetään haastemiestiedoksiantoa. Haastemiestiedoksianto toimitetaan vastaanottajalle henkilökohtaisesti, mieluiten hänen asunnolleen tai pysyvällä työpaikallaan. Jos henkilöä ei tavata hänen asunnoltaan tai pysyvältä työpaikaltaan, tiedoksianto voidaan toimittaa sijaistiedoksiantona jollekin samaan talouteen kuuluvalla tai hänen palveluksessaan olevalle henkilölle tai työnantajalle.

Tanskassa tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä säädetään prosessilaissa (retsplejeloven). Tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta ja päättää tiedoksiantotavasta. Tiedoksiantotavoista säädetään prosessilain 155 §:ssä. Tiedoksianto voi tapahtua kirjetiedoksiantona (brevforkyndelse) vastaanottotodistusta vastaan, sähköisenä tiedoksiantona (digital forkyndelse), postitiedoksiantona saantitodistusta vastaan (postforkyndelse) tai haastemiestiedoksiantona. Tiedoksianto tulee toimittaa vastaanottajalle henkilökohtaisesti. Jos tiedoksiannon vastaanottajaa ei tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa myös jollekin hänen talouteensa kuuluvalla tai hänen palveluksessaan olevalle henkilölle tai työnantajalle.

Sähköinen tiedoksianto edellyttää, että tiedoksiannon vastaanottaja allekirjoituksellaan vahvistaa tiedoksiannon tapahtumisen. Vastaanottaja joko lähettää vahvistuksen sähköisesti käyttämällä sähköistä allekirjoitusta tai palauttaa allekirjoittamansa vahvistuksen postitse (retsplejeloven 156 a §). Sähköistä tiedoksiantoa koskevat uudet säännökset tulevat voimaan erikseen määrättävänä ajankohtana.

2.3 Nykytilan arviointi

Edellä jaksossa 2.1 selostetuista tiedoista ilmenee, että henkilökohtainen haastemiestiedoksianto on käytännössä muodostunut summaarisissa asioissa pääsääntöiseksi haasteen tiedoksiantotavaksi. Näistä asioista noin puolet toimitetaan suoraan haastemiehille

tiedoksi annettavaksi, postitiedoksiantoa ensin yrittämättä, ja noin kolme neljäsosaa asioista antaa tiedoksi haastemies. Tilanne ei vastaa nykyistä lainsäädäntöä, jonka mukaan haastemiestiedoksianto on vasta toissijainen tiedoksiantotapa. Haastemiestiedoksianto on raskas ja kallis menettely, erityisesti summaarisissa asioiden laatuun nähden. Summaarisissa asioissa tulisi nykyistä useammin ensin yrittää muuta tiedoksiantotapaa ja vasta toissijaisesti turvautua haastemiestiedoksiantoon.

Nykyinen käytäntö on lisäksi epäyhtenäinen. Käräjäoikeuksien välillä on huomattavia eroja siinä suhteessa, missä määrin haastemiestiedoksiantoa käytetään summaarisissa asioissa. Erot eivät selity esimerkiksi käräjäoikeuksien koolla, vaan käräjäoikeuksissa noudatettava käytäntö on eri syistä muodostunut erilaiseksi. Toteutetun seurannan mukaan pääsyyt suoran haastemiestiedoksiannon käyttöön olivat eri käräjäoikeuksissa samat, mutta kriteerien soveltaminen vaihteli. Merkittävin ero oli siinä, missä määrin aikaisempien postitiedoksiantoyritysten epäonnistuminen vaikutti tiedoksiantotavan valintaan uudessa asiassa. Käytäntöjä tulisi yhtenäistää siten, että eniten haastemiestiedoksiantoa käyttävissä käräjäoikeuksissa yritettäisiin nykyistä useammin ensin muita tiedoksiantotapoja.

Oikeudenkäymiskaaren nykyinen 11 luku ei tunne sen paremmin puhelimitse kuin muutakaan sähköistä viestintävälinettä käyttäen tapahtuvaa tiedoksiantoa. Puhelintiedoksianto koskee nykyisin vain kutsun tiedoksiantoa muutoksenhakuasteissa 26 luvun erityissäännösten perusteella. Puhelintiedoksiannosta on kertynyt myönteisiä kokemuksia hovioikeuksissa. Puhelintiedoksiannot ovat onnistuneet varsin hyvin eikä oikeusturvaongelmia ole ilmennyt. Menettely on koettu sujuvaksi. Jo mainittuja erityissäännöksiä koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 83/2001 vp, sivu 18) todettiin, että puhelintiedoksiannosta saatujen kokemusten perusteella voitaisiin myöhemmin harkita tämän tiedoksiantotavan laajentamista myös muihin tuomioistuimiin. Puhelimen käyttöä on muutoinkin viime vuosina lisätty oikeudenkäymisissä. Puhelintiedoksianto tulisikin ottaa

käyttöön myös käräjäoikeuksissa. Sen käyttöalaa ja edellytyksiä tulee kuitenkin harkita.

Tiedoksianto muuta sähköistä viestintävälinettä käyttäen perustuu sähköistä asiointia viranomaistoiminnassa koskevaan lakiin. Lain 18 §:ssä tarkoitettua todisteellista sähköistä tiedoksiantoa ei käytännössä nykyisin yleisissä tuomioistuimissa käytetä. Sen sijaan lain 19 §:ssä tarkoitettua muuta (tavallista) sähköistä tiedoksiantoa voidaan yleensä käyttää, jos asianosainen on ilmoittanut prosessiosoitteeseen sähköisen osoitteen. Tiedoksianto tapahtuu tällöin käytännössä sähköpostitse tai telekopiona. Sähköisten välineiden käytön merkittävä laajentaminen nykyisestä saattaa tiedoksiannoissa olla vaikeaa. Erityisesti summaaristen asioiden vastaajilla ei usein edes ole tarvittavia sähköisiä välineitä käytössään.

Asianosaisten itsensä mahdollisuuksiin ja tehtäviin tiedoksiannoissa ja niiden onnistumisessa tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Mahdollisuutta antaa tiedoksiannosta huolehtiminen asianosaiselle ei nykyisin juuri käytetä, ja ainoa asianosaisen käytävissä oleva tiedoksiantotapa on tällöin haastemiestiedoksianto. Myös asianosaisen velvollisuutta myötävaikuttaa tuomioistuinten tehtävänä olevien tiedoksiantojen onnistumiseen tulisi terävöittää.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Tämän esityksen tavoitteena on tiedoksiantojen tehostuminen oikeudenkäynneissä. Tarkoitus on, että asiakirjoja voitaisiin antaa tiedoksi vähemmän raskaalla menettelyllä kuin nykyisin. Erityisesti tavoitteena on vähentää henkilökohtaisen haastemiestiedoksiannon käyttöä summaarisissa asioissa.

Tavoitteeseen pyrittäisiin monipuolistamalla tuomioistuinten käytävissä olevia tiedoksiantotapoja. Kussakin asiassa pitäisi voida valita tilanteeseen parhaiten soveltuva tiedoksiantotapa. Erityisesti puhelin ja muut sähköiset viestintävälineet tulisi ottaa aiempaa laajempaan käyttöön tiedoksiannoissa. Myös asianosaisten itsensä asemaa tulisi vahvistaa.

Ehdotettavat keinot eivät sinänsä helpota tiedoksiantoa vaikeissa tapauksissa. Esimerkiksi rikosasiassa haasteen tiedoksiantoa pakolevan vastaajan tavoittaminen jäisi edelleen haastemiehen ja poliisin tehtäväksi. Ehdotettavat keinot kuitenkin keventäisivät tavanomaisia tiedoksiantotehtäviä, mikä vapauttaisi voimavaroja vaikeiden tapausten hoitamiseen. Tämä edistäisi oikeudenkäyntien sujuvuutta ja joutuisuutta yleisemminkin. Tiedoksiantojen onnistuminen on tärkeää esimerkiksi rikosasioiden pääkäsittelyjen peruuntumisten välttämiseksi.

Toisaalta uusia keinoja harkittaessa on otettava huomioon useita reunaehtoja. Erityisesti on huolehdittava tiedoksiannon vastaanottajan oikeusturvasta. Oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluvan asianosaisen oikeuden tulla kuulluksi on toteuduttava. Sähköisten viestintävälineiden osalta on otettava huomioon muun muassa tietoturvaan liittyvät näkökohdat. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota keinoista osapuolille mahdollisesti aiheutuviin kustannuksiin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Puhelintiedoksianto yleiseksi tiedoksiantotavaksi

Keskeisimpänä uudistuksena ehdotetaan, että puhelintiedoksianto otetaan käyttöön yleisenä tiedoksiantotapana. Tästä säädettäisiin oikeudenkäymiskaaren 11 lukuun otettavassa uudessa 3 b §:ssä. Vastaavasti vain kutsua muutoksenhakuasteissa koskevat nykyiset erityissäännökset 26 luvun 28 §:ssä kumottaisiin. Uusi säännös koskisi kaikkia yleisiä tuomioistuimia ja kaikkia asiaryhmiä. Säännös tulisi sovellettavaksi myös erityistuomioistuimissa siltä osin kuin niissä sovelletaan mainitun luvun säännöksiä.

Puhelintiedoksianto ei varmuutensa kannalta eroa olennaisesti haastemiestiedoksiannosta. Tiedoksiannon vastaanottajaan saadaan puhelimitse reaaliaikainen suullinen yhteys. Vastaanottajan henkilöllisyys pystytään myös puhelimitse varmistamaan kysymysten avulla. Todisteelliseen postitiedoksiantoon verrattuna puhelintiedoksiannon etuna on, että asiaa voidaan selittää vastaanottajalle myös vapaamuotoisesti ja vastata hänen

mahdollisiin kysymyksiinsä. Vastaanottaja saattaa olla esimerkiksi sellainen ylivelkaantunut henkilö, jonka kyky asioiden hallintaan on heikentynyt.

Ehdotuksen mukaan puhelintiedoksiantoa voitaisiin käyttää lähtökohtaisesti kaikenlaisien asiakirjojen tiedoksiannossa. Puhelimitse voitaisiin antaa tiedoksi esimerkiksi kutsu todistajalle sakon uhkineen. On kuitenkin syytä erityisesti harkita, voitaisiinko puhelimitse antaa tiedoksi myös haaste ja siihen liittyvä haastehakemus. Haasteen tiedoksianto vastaajalle on merkittävin tiedoksianto oikeudenkäynnissä. Lisäksi jo haastehakemuksen laajuus ja laatu yleensä estäisi sen tiedoksiannon puhelimitse. Tämän vuoksi haastetta ei ehdotuksen mukaan yleensä voitaisi antaa tiedoksi puhelimitse.

Poikkeuksena mainitusta pääsäännöstä ehdotetaan, että haaste voitaisiin antaa tiedoksi puhelimitse summaarisessa asiassa, joka koskee tietyn määräistä saamista. Nämä ovat kantajan riidattomaksi ilmoittamia velkomusasioita, joissa on kyse lähinnä ulosotto-perusteen hankkimisesta täytäntöönpanoa varten. Jos vastaaja ei vastaa kanteeseen, asia päättyy yksipuoliseen tuomioon, minkä jälkeenkin vastaajalla on mahdollisuus hakea takaisinsaantia. Sisällöltään summaaristen asioiden haastehakemukset ovat yleensä varsin suppeita ja yksinkertaisia. Toisaalta summaaristen velkomusasioiden saaminen puhelintiedoksiannon piiriin on tärkeää esityksen tavoitteiden kannalta.

Selvää toisaalta on, ettei puhelintiedoksianto tule kaikissa tilanteissa kyseeseen. Lakiin otettaisiin säännökset niistä edellytyksistä, joiden perusteella tapauskohtaisesti harkittaisiin, voidaanko asiakirja antaa tiedoksi puhelimitse. Puhelintiedoksiannon soveltuvuutta olisi harkittava asiakirjan laajuuteen ja laatuun nähden. Tiedoksianto puhelimitse edellyttäisi yleensä vastaanottajan suostumusta. Tiedoksiannon toimittajalle ei myöskään saisi jäädä epäilystä siitä, onko vastaanottaja tosiasiallisesti saanut tiedon ja ymmärtänyt sen. Jos edellytykset täyttyvät, puhelintiedoksiantoa voitaisiin käyttää ensisijaisena tiedoksiantotapana yrittämättä ensin todisteellista postitiedoksiantoa.

Puhelintiedoksianto toimitettaisiin siten, että asiakirjan vastaanottajan kannalta merki-

tyksellinen sisältö kerrotaan hänelle puhelimitse. Lisäksi vastaanottajan oikeusturvan vuoksi, täydentävänä toimenä asiakirja lähetettäisiin vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen postitse tai sähköisenä viestinä. Vahvistuksen lähettäminen on tarpeen myös tiedoksiantotavan kansainvälisen hyväksyttävyyden kannalta, koska riidattomia saatavia koskevat Euroopan yhteisön asetukset eivät tunne pelkkää puhelintiedoksiantoa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 805/2004 riidattomien vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta, 13 ja 14 artikla; asetus N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta, 13 ja 14 artikla). Ehdotuksen mukaan kirjallisesta tai sähköisestä vahvistuksesta voitaisiin luopua vain, jos se on erityisestä syystä ilmeisen tarpeeton.

Puhelintiedoksiannon toimittaisi virkavastuullaan käräjäoikeuden haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies, esimerkiksi hovioikeuden kansliahenkilökuntaan kuuluva. Siten esimerkiksi summaarisen velkomusasian haasteen voisi antaa puhelimitse tiedoksi joko haastemies tai asian kirjaava ja haasteen antava henkilö itse. Työnjako voitaisiin järjestää käräjäoikeuksissa tavalla, joka on käytännössä mahdollisimman toimiva.

Muiden sähköisten välineiden käyttäminen

Myös muita sähköisiä viestintävälineitä kuin puhelinta tulisi käyttää nykyistä enemmän tiedoksiannoissa. Sähköisen tiedoksiannon merkittävä laajentaminen nykyisestä on kuitenkin käytännössä vaikeaa. Erityisesti summaarisissa asioissa sähköinen asiointi on hyvin toimiva ratkaisu kantajan ja käräjäoikeuden välisessä tiedonkulussa. Sen sijaan haasteen sähköinen tiedoksianto vastaajalle on selvästi vaikeampaa. Vastaajilla ei usein ole tarvittavia sähköisiä välineitä käytössään tai niistä ei ainakaan ole käräjäoikeudella tietoa. Vastaajat saattavat olla ylivelkaantuneita henkilöitä, jotka ovat menettäneet asioidensa hallinnan.

Esityksessä ehdotetaan, että vastaanottotodistusta vastaan tapahtuva todisteellinen tiedoksianto voitaisiin toteuttaa myös sähköisesti. Tätä koskeva säännös lisättäisiin oi-

keudenkäymiskaaren 11 luvun 3 §:ään. Nykyisen lain mukaan tiedoksi annettava asiakirja, johon liittyy palautettava vastaanottotodistus, voidaan lähettää vastaanottajalle vain kirjeitse. Ehdotuksen mukaan asiakirja voitaisiin lähettää myös sähköisenä viestinä, käytännössä sähköpostitse tai telekopiona. Vastaanottaja voisi vastaavasti palauttaa täytämänsä vastaanottotodistuksen sähköisessä muodossa, esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona. Vastaanottajan oikeusturvan kannalta asiakirjojen ja vastaanottotodistuksen lähettäminen sähköisesti ei juuri eroa niiden lähettämisestä postitse. Myös sähköposti voidaan lähettää tietoturvalisella tavalla.

Asiakirjat pitäisi lähettää vastaanottajan ilmoittamalla tavalla, esimerkiksi tämän ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen. Asiakirjoja ei voitaisi lähettää muuhun tiedossa olevaan tai selville saatuun sähköiseen osoitteeseen. Ei olisi hyväksyttävää, että esimerkiksi summaarisen asian haaste voitaisiin lähettää johonkin sähköpostiosoitteeseen ilman, että vastaanottaja on itse ilmoittanut sen käyttökelpoisuudesta. Sähköpostiosoite saattaa olla esimerkiksi työntekijöiden tai asukkaiden yhteiskäytössä. Rajoitus tosin vähentää tiedoksiantotavan käyttökelpoisuutta, koska vastaanottaja on ensin otettava esimerkiksi sähköpostitse yhteyttä suostumuksen saamiseksi osoitteen käyttämiseen.

Haastemiestiedoksiannon toissijaisuuden korostaminen

Esityksen tavoitteen mukaisesti haastemiestiedoksiannon toissijaisuutta korostettaisiin tiukentamalla haastemiestiedoksiannon toimittamisen edellytyksiä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 4 §:ssä. Ehdotuksen mukaan tiedoksianto saanti- tai vastaanottotodistusta vastaan, joko kirjeitse tai sähköisenä viestinä, säilyisi ensisijaisena tiedoksiantotapana. Myös ehdotettava puhelintiedoksianto olisi näiden rinnalla käytettävä ensisijainen tiedoksiantotapa silloin, kun sen erityisedellytykset täyttyvät. Puhelintiedoksiantoa tulisi käyttää varsin laajasti uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Haastemiestiedoksiantoa voitaisiin ehdotuksen mukaan käyttää vain, jos ensin on yritetty todisteellista posti- tai sähköistä tiedok-

siantoa tai/ja puhelintiedoksiantoa, eikä tiedoksianto ole onnistunut. Suoran haastemiestiedoksiannon kynnyistä korotettaisiin. Nykyisen säännöksen mukaan haastemiestiedoksianto voidaan toimittaa, jos voidaan pitää todennäköisenä, ettei tiedoksiantoa saada muulla tavoin toimitetuksi. Ehdotuksen mukaan muun tiedoksiantotavan epäonnistumisen pitäisi olla ilmeistä. Haastemiestiedoksiantoon voitaisiin siirtyä suoraan myös, jos siihen on muu painava syy, esimerkiksi tilanteen kiireellisyys.

Asianosaisten asema tiedoksiannoissa

Nykyisin tiedoksiannosta huolehtiminen on lähes yksinomaan tuomioistuimen tehtävä. Viran puolesta tapahtuvaan tiedoksiantoon siirryttiin vuoden 1993 siviiliprosessi uudistuksen yhteydessä, jolloin muutosta perusteltiin tiedoksiannon nopeudella ja varmuudella sekä asianosaisille aiheutuvan työn vähentymisellä. Uudistuksen katsottiin parantavan kansalaisten oikeusturvaa ja lisäävän heidän tasavertaisuuttaan (HE 16/1990 vp, sivu 3). Toisaalta on selvää, että tuomioistuinten työmäärää ja valtiolle aiheutuvia kustannuksia voitaisiin vähentää, jos tiedoksianto voitaisiin nykyistä laajemmin antaa asianosaisten itsensä tehtäväksi, erityisesti summaarisissa velkomusasioissa.

Tiedoksiantoa ei kuitenkaan ole perusteltua ainakaan tällä hetkellä merkittävässä määrin siirtää asianosaisten tehtäväksi. Vuoden 1993 uudistuksen perustelut ovat edelleen ajankohtaisia. Merkittävin ongelma olisivat muutoksesta velallisille aiheutuvat kustannukset. Tiedoksiantojen siirtäminen velkojille lisäisi perintäkuluja, jotka perittäisiin velallisilta. Haasteiden laajamittaista tiedoksiantoa velkojien toimesta haittaisi myös se, että tiedoksianto voidaan toimittaa vasta sen jälkeen, kun käräjäoikeus on antanut haasteen. Järjestelmä aiheuttaisi edestakaista asiakirjaliikennettä velkojien ja käräjäoikeuksien välillä.

Mahdollisuutta antaa tiedoksiannosta huolehtiminen asianosaiselle tulisi kuitenkin käyttää nykyistä useammin. Tässä tarkoituksessa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 2 §:ssä asetettua kynnyistä laskettaisiin. Ehdotuksen mukaan tuomioistuin voisi asian-

osaisten suostumuksella antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuimien katsoo siihen olevan aihetta. Mahdollisuutta voitaisiin käyttää esimerkiksi kiireellisessä tilanteessa. Tapaukset olisivat kuitenkin edelleen poikkeuksellisia, ja tavanomaisissa tilanteissa tiedoksiannosta huolehtisi edelleen tuomioistuin.

Mahdollisuus antaa tiedoksiannosta huolehtiminen asianosaiselle on jäänyt lähes kuolleeksi kirjaimiksi myös sen vuoksi, että ainoa asianosaisten käytettävissä oleva tiedoksiantotapa on nykyisin haastemiestiedoksianto. Tämä ei tuo suurta lisäarvoa verrattuna siihen, että asianosainen pyytää tuomioistuinta antamaan tiedoksiannon toimittamisen suoraan haastemiehelle. Asianosaisten tulisi-kin voida käyttää myös muuta tiedoksiantotapaa. Toisaalta tiedoksiantotavan tulee olla varma ja todisteellinen. Tiedoksiantotavan tulisi myös sisältää etuja verrattuna siihen, että tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta.

Esityksessä ehdotetaan, että asianosaisten asiamies voisi antaa haasteen tai muun asiakirjan henkilökohtaisesti vastaanottajalle. Tästä säädettäisiin 11 luvun 4 §:n uudessa 3 momentissa. Asianosaisten asiamies toimittaisi tällöin asiakirjan vastaanottajalle ja hankkisi tältä vastaanottotodistuksen, sen sijaan että asiakirjat lähetettäisiin vastaanottajalle postitse tai sähköisesti. Vastaanottajan oikeusturvan vuoksi mahdollisuus olisi rajattu. Tiedoksiannon voisi toimittaa vain asianosaista kyseisessä asiassa edustava asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, jotka ovat valvonnan alaisia. Tällä tavoin ei voitaisi antaa tiedoksi haastetta rikosasiassa. Tiedoksianto edellyttäisi aina, että vastaanottaja itse allekirjoittaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Asiamies ei siten voisi antaa asiakirjaa tiedoksi haastemiehen tapaan ilman vastaanottajan suostumusta. Tämäkään tiedoksiantotapa tuskin tulisi laajamittaiseen käyttöön, mutta se olisi yksi vaihtoehto kokonaisuuden osana.

Lisäksi 11 luvun 16 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös haaste voitaisiin antaa tiedoksi ilman valtakirjaa asianajajalle tai julkiselle oikeusavustajalle, kun tämä ilmoittaa valtuudestaan ottaa haaste vastaan.

Niissä tavanomaisissa tapauksissa, joissa tiedoksiannosta huolehtiminen edelleen kuu-

luisi tuomioistuimelle, asianosaisten ja erityisesti summaaristen asioiden kantajien pitäisi aktiivisesti myötävaikuttaa tiedoksiantojen onnistumiseen. Haasteen tiedoksianto toimitetaan kantajan intressissä. Ehdotettavan puhelintiedoksiannon onnistumiseksi asianosaisten pitäisi ilmoittaa myös tarvittavat puhelinnumerot tuomioistuimelle. Lisäksi asianosaisten olisi pidettävä tarpeelliset yhteystiedot ajan tasalla oikeudenkäynnin aikana. Näistä asianosaisten velvollisuuksista säädettäisiin oikeudenkäymiskaaren ja rikosoikeudenkäyntilakiin otettavissa säännöksissä.

Pääkäsittelykutsun tiedoksianto hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 28 §:n mukaan hovioikeus saa lähettää kehotukset, kutsut ja ilmoitukset asianosaisten viimeksi ilmoittamaan prosessiosoitteeseen. Kutsu pääkäsittelyyn, jossa asianosainen määrätään saapumaan paikalle henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava hänelle todisteellisesti tiedoksi, joko saanti- tai vastaanottotodistusta vastaan taikka haastemiehen välityksellä. Tämä on osoittautunut ongelmalliseksi silloin, kun valittaja tietoisesti välttelee tiedoksiantoa. Tiedoksiannon epäonnistuminen estää pääkäsittelyn toimittamisen, jolloin asian ratkaiseminen viivästyy. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kutsu pääkäsittelyyn voitaisiin antaa puhevaltaa käyttäneelle asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

Valitusasian käsittely hovioikeudessa käynnistyy aina muutoksenhakijan aloitteesta. Valituskirjelmässä muutoksenhakijan on oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 16 §:n 1 momentin nojalla ilmoitettava postiosoite, johon asiaa koskevat kutsut ja ilmoitukset voidaan hänelle lähettää. Henkilön, joka on saattanut asian hovioikeuden tutkittavaksi ja tietää siten asian olevan siellä vireillä, voidaan katsoa hyväksyneen velvollisuuden myötävaikuttaa oikeudenkäynnin onnistumiseen vähintään seuraamalla postiaan ja ilmoittamalla mahdollisen osoitteenmuutoksensa tuomioistuimelle. Tältä kannalta pitäisi olla riittävää, että valittaja kutsutaan pääkäsittelyyn hänen hovioikeudelle ilmoitta-

maansa osoitteeseen toimitetulla tavallisella kirjeellä. Tällaiseen kutsuun tulisi myös voida liittää tarvittavat uhat, esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 20 §:n mukainen uhka valituksen jättämisestä sillensä, jos valittaja jää saapumatta pääkäsitteelyyn.

Myös henkilöllä, joka on vastannut valitukseen, tulisi olla vastaavat velvollisuudet. Hänen osaltaan tämä merkitsisi, että asia voitaisiin hänen poissaolostaan huolimatta ratkaista. Mahdollista olisi myös määrätä vastapuoli tuotavaksi paikalle. Sen sijaan ei voida pitää hyväksyttävänä, että asianosainen tuomittaisiin esteettömän poissaolon varalta asetettuun uhkasakkoon, jos kutsua ei ole annettu hänelle todisteellisesti tiedoksi. Ehdotettuun pykälään otettaisiin tätä koskeva rajoitus.

Useimmissa asioissa asianosaisia edustaa hovioikeudessa asiamies ja prosessiosoitteen toimii asiamiehen osoite. Tuomioistuimissa pitäisi sellaisessa asiassa yhteyttä yleensä yksinomaan asiamieheen. Sen vuoksi pitäisi olla mahdollista, että valittaja ja hovioikeudessa puhevaltaa käyttänyt muu asianosainen kutsuttaisiin pääkäsitteelyyn asiamiehelle toimitetulla kutsulla.

Joissakin tapauksissa saattaa kuitenkin käydä niin, ettei asianosainen tosiasiallisesti saa prosessiosoitteesta tietoa henkilökohtaisesta kutsusta pääkäsitteelyyn, esimerkiksi jos asiamies ei tavoita päämiestään. Tällaisia tilanteita silmällä pitäen ehdotettuun pykälään otettaisiin asianosaisen oikeusturvaa takaavat säännökset siitä, että hovioikeuden on tällöin lisäksi yritettävä antaa kutsu tiedoksi puhelimitse ja lähetettävä kutsu mahdolliseen muuhun osoitteeseen. Valittajan asemaa turvaa myös oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 22 §:n mukainen oikeus saattaa valitus uudelleen käsiteltäväksi, jos valitus on valittajan poissaolon vuoksi jätetty sillensä, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa.

Muutoksenhakuvaiheessa asia on jo kerran käsitelty ja ratkaistu kärjäoikeudessa. Kärjäoikeudessa voittaneen asianosaisen oikeusturva edellyttää, että asia pystytään käsittelemään hovioikeudessa kohtuullisessa ajassa. Ehdotuksella joudutettaisiin oikeudenkäyntejä ja helpotettaisiin hovioikeuksien ja syyttäjien työtä ilman, että valittajan asiamiehen työtä merkittävästi lisättäisiin, ja myöskään

vaarantamatta valittajan oikeusturvaa. Valittaja pystyisi huolehtimaan oikeuksistaan olemalla yksinkertaisesti tavoitettavissa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Toteutuessaan ehdotukset keventäisivät tiedoksiantoja oikeudenkäymisissä. Suurin vaikutus kärjäoikeuksissa olisi ehdotetulla puhelintiedoksiannolla. Myös puhelintiedoksianto sitoo työvoimaa ja on todisteellista postitiedoksianto työläämpi tiedoksiantotapa. Puhelintiedoksianto on kuitenkin haastemiestiedoksianto kevyempi, koska tiedoksiannon vastaanottajan henkilökohtainen tapaaminen jää pois. Haastemiesten matkustamisen vähentymisellä on erityistä merkitystä, kun tuomiopiirit suurentuvat kärjäoikeusverkoston uudistuksessa.

Myös muut ehdotukset keventäisivät osaltaan tiedoksiantoja. Monessa tapauksessa tiedoksianto voitaisiin toimittaa sähköisenä viestinä, lähinnä sähköpostitse. Suoraan haastemiestiedoksiantoon turvauduttaisiin nykyistä harvemmin. Myös asianosaisten myötävaikutusvelvollisuuden korostaminen helpottaisi tiedoksiantoja tuomioistuimissa. Mahdollisuutta antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle käytettäisiin nykyistä useammin, joskin edelleen vain poikkeustapauksissa. Hovioikeuksissa mahdollisuus lähettää kutsu pääkäsitteelyyn tiedoksi asianosaisen ilmoittamaan osoitteeseen helpottaisi asioiden käsittelyä.

Ehdotukset keventäisivät tiedoksiantoja yleisesti yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävissä eri asiaryhmissä. Suurin merkitys uudistuksella olisi summaarisissa velkomusasioissa. Todisteellisen postitiedoksiannon epäonnistuttua tai sen sijasta käytettäisiin puhelintiedoksiantoja tai muuta sähköistä tiedoksiantoja, ja henkilökohtaiseen haastemiestiedoksiantoon jouduttaisiin turvautumaan nykyistä selvästi harvemmin.

Edellä jaksossa 2 on todettu, että nykyisin noin kolme neljäsosaa summaarisista asioista antaa tiedoksi haastemies. Ehdotusten toteuttamisella henkilökohtaisen haastemiestiedoksiannon osuus saataisiin pienentymään arviolta noin puoleen summaarisista asioista.

Summaaristen asioiden haastemiestiedoksiantoihin sitoutuu nykyisin noin 95 haastemieshenkilötyövuotta, joten uudistuksella säästettäisiin tästä laskennallisesti kolmasosa eli noin 32 henkilötyövuotta. Ottaen yhtäältä huomioon puhelintiedoksiannoista haastemiehille aiheutuvan lisätyön ja toisaalta tiedoksiantojen keventymisen muissakin asiarühmissä voidaan arvioida, että ehdotusten tuoma kokonaisuus säästö olisi kaikkiaan noin 20 haastemieshenkilötyövuotta.

Vapautuvista haastemiesresursseista ainakin puolet tulisi suunnata vaikeiden tiedoksiantotehtävien hoitamiseen ruuhkaisissa kärjäoikeuksissa. Tämä on tärkeää ennen muuta rikosasioiden käsittelyn sujuvuuden ja joutuisuuden kannalta. Uudistuksen myötä vähemmän ruuhkaisista kärjäoikeuksista voitaisiin siten vähentää yhteensä enintään 10 haastemieshenkilötyövuotta. Myös haastemiesten matkakulut vähentyisivät. Kokonaisuus säästö olisi yhteensä noin 0,5 miljoonaa euroa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotukset monipuolistaisivat ja keventäisivät tuomioistuinten käytettävissä olevia tiedoksiantotapoja. Puhelintiedoksianto otettaisiin käyttöön kaikissa yleisissä tuomioistuimissa. Henkilökohtaisen haastemiestiedoksiannon käyttö vähenesi erityisesti summaarisissa asioissa kärjäoikeuksissa. Sääntöehdotukset on laadittu siten joustaviksi, että kärjäoikeuksissa voitaisiin ottaa käyttöön käytännössä mahdollisimman toimivat työtavat. Hovioikeuksissa pääkäsittelyjen järjestäminen helpottuisi.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Oikeudenkäyntien asianosaisten ja muiden tiedoksiannon vastaanottajien kannalta tiedoksiannot tapahtuisivat nykyistä kevyemmin menettelyin, vaarantamatta kuitenkaan vastaanottajan oikeusturvaa. Tiedoksiannon antaminen asianosaisen itsensä huolehdittavaksi edellyttäisi tämän suostumusta, ja myös asianosaisen asiamies voisi tällöin tietyn edellytyksin toimittaa tiedoksiannon.

5 Asian valmistelu

5.1 Aikaisempi valmistelu

Summaaristen velkomusasioiden käsittelyn tehostamista on pohdittu eri yhteyksissä. Viimeksi asiaa arvioi oikeusministeriön asettama työryhmä, joka luovutti mietintönsä lokakuussa 2006 (Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen, Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:15). Työryhmä arvioi muun muassa tiedoksiantomenettelyn parantamista.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan riidattomia saatavia koskevien asioiden käsittelyä sähköistetään ja keskitetään. Tehdyn linjauksen mukaan riidattomat velkomusasiat käsitellään jatkossa kaikissa muodostettavissa kärjäoikeuksissa. Menettelyä riidattomissa asioissa parannetaan kehittämällä sähköistä asiointia ja tiedoksiantoa. Sähköistä asiointia on arvioinut erillinen työryhmä (Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen, Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:7).

5.2 Esityksen valmistelu

Tämä hallituksen esitys perustuu tiedoksiantoa oikeudenkäynnissä arvioineen tiedoksiantotyöryhmän ehdotuksiin. Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus tiedoksiantoa oikeudenkäynnissä koskevan sääntelyn tarkistamiseksi. Tavoitteena oli tiedoksiantojen tehostuminen erityisesti summaarisissa asioissa. Työryhmä luovutti mietintönsä 31 päivänä maaliskuuta 2009 (Tiedoksianto oikeudenkäynnissä, Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:3).

Työryhmän mietinnöstä saatiin lausunto 32 taholta, muun muassa kaikilta hovioikeuksilta ja 10 kärjäoikeudelta. Lausuntopalaute oli myönteinen. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausunnot ja selvityksiä 2009:19). Lausuntopalautteen johdosta työryhmän ehdotuksiin on tehty vähäisiä tarkistuksia.

Myös muutoksenhakulupatoimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 2008:3) ehdotettiin oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 28 §:n muuttamista. Lausunnonantajien

enemmistö kannatti ehdotusta (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2009:2). Muutoksenhakulupatoimikunnan mainittu ehdotus on pienin tarkistuksin sisällytetty tähän esitykseen.

Tiedoksiantotyöryhmän oikeudenkäyntimaksuihin ja -kulukorvauksiin liittyneitä ehdotuksia harkitaan erikseen yhdessä sähköistä asiointia arvioineen työryhmän ehdotusten kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Oikeudenkäymiskaari****5 luku Riita-asian vireillepano ja valmistelu**

2 §. Pykälässä säädetään kantajan haastehakemuksen vaaditusta sisällöstä. Pykälän *2 momentissa* säädetään muun muassa asianosaisten ja todistajien yhteystietojen ilmoittamisesta. Momentti koskee myös luvun 3 §:ssä tarkoitettua summaarisen asian haastehakemusta. Momentissa tarkoitettut tiedot on ilmoitettava myös hakemusasian hakemuksessa (8 luvun 2 §:n 3 momentti). Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi kolme muutosta. Muutoin ehdotettu momentti on samansisältöinen kuin nykyisin.

Nykyisen momentin toisen virkkeen mukaan asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot on soveltuvalta tavalla ilmoitettava kärjäoikeudelle. Ehdotettava puhelintiedoksianto edellyttää, että kärjäoikeudella on tiedossaan myös asianomaisten henkilöiden puhelinnumerot. Tämän vuoksi säännökseen lisättäisiin nimenomainen maininta puhelinnumeroiden ilmoittamisesta.

Momentin kolmannessa virkkeessä säädetään nykyisin, että jos kantaja ei tiedä vastaajan osoitetta, hänen on ilmoitettava, mitä hän on tehnyt osoitteen selvittämiseksi. Velvollisuutta laajennettaisiin koskemaan yleisemmin vastaajan yhteystietoja, puhelinnumero mukaan luettuna.

Nykyisessä laissa ei ole säännöstä siitä, että kantajan täytyisi pitää haastehakemuksessa ilmoittamansa yhteystiedot ajan tasalla oikeudenkäynnin aikana. Kuitenkin haastehakemuksen jättämisen ja mahdollisen pääkäsittelyn välillä saattaa kulua pitkäkin aika. Jos esimerkiksi kärjäoikeuden kutsuttavan todistajan yhteystiedot kantajan tietien muuttuvat, kantajan pitäisi olla velvollinen ilmoittamaan muutoksesta tuomioistuimelle. Tätä koskeva säännös lisättäisiin momentin viimeiseksi virkkeeksi. Jos jokin momentissa tarkoitettu tieto myöhemmin muuttuu, kanta-

jan tulisi ilmoittaa siitä kärjäoikeudelle. Ilmoitus tulisi tehdä viipymättä.

Ehdotetun säännöksen tarkoituksena ei toisaalta ole, että kantajaa ja kärjäoikeutta rasitettaisiin tarpeettomalla muutosten selvityksillä ja ilmoittamisella. Kantajan ei luonnollisesti tarvitsisi ilmoittaa muutoksesta, josta hän ei tiedä, eikä myöskään ilmoittaa epävarmaa uutta tietoa. Myöskään asian jatkokäsittelyn kannalta merkityksettömistä muutoksista ei tarvitsisi ilmoittaa. Ilmoitusvelvollisuuden mahdollisen laiminlyönnin varalta ei ehdoteta säädettaväksi uusia sanktioita.

10 §. Pykälässä säädetään tuomioistuimen antaman haasteen sisällöstä. Pykälän *3 momentissa* säädetään vastaajan velvollisuudesta ilmoittaa muun muassa omat ja todistajan yhteystiedot. Momentissa tarkoitettut tiedot on ilmoitettava myös hakemusasian lausumassa (8 luvun 6 §:n 2 momentti). Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin edellä on haastehakemusta koskevan 2 §:n 2 momentin kohdalla selostettu.

Ehdotettavaan puhelintiedoksiantoon liittyen momentin kolmannessa virkkeessä mainitaisiin nimenomaisesti vastaajan, todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero kärjäoikeudelle ilmoitettavana tietona. Momentin viimeiseksi virkkeeksi otettaisiin uusi säännös vastaajan velvollisuudesta viipymättä ilmoittaa kärjäoikeudelle, jos jokin momentissa tarkoitettu tieto myöhemmin muuttuu. Ehdotettu momentti on muutoin samansisältöinen kuin voimassa oleva momentti.

11 luku Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä

Lukuun on tehty eri aikoina muutoksia, eikä sen rakenne ole kovin selkeä. Luvun selkeyttämiseksi siihen ehdotetaan otettavaksi uudet väliotsikot. Vastaavasti nykyinen 25 §:n edellä oleva väliotsikko kumottaisiin.

2 §. Pykälässä säädetään tiedoksiannon antamisesta pääsäännöstä poiketen asianosaisten itsensä huolehdittavaksi. Edellä yleisperusteissa mainituista syistä ehdotetaan, että pykälän *1 momentissa* säädettyä kynnystä las-

kettaisiin, jolloin asianosainen voisi nykyistä useammin huolehtia tiedoksiannosta. Tilanteet olisivat kuitenkin edelleen poikkeuksellisia, ja tavanomaisissa tapauksissa tuomioistuimien huolehtisi tiedoksiannosta. Momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan tehtäväksi kaksi muutosta. Muutoin ehdotettu momentti vastaa nykyistä.

Voimassa olevan säännöksen mukaan tiedoksiannon antaminen asianosaisen tehtäväksi edellyttää tämän pyyntöä. Ehdotuksen mukaan asianosaisen suostumus olisi riittävä. Aloite tähän voisi toisin sanoen tulla myös tuomioistuimelta, joskin käytännössä tällaiset tilanteet jäävät melko harvinaisiksi. Asianosaisella ei edelleenkään olisi velvollisuutta toimittaa tiedoksiantoa.

Nykyisen säännöksen mukaan tiedoksiannon antaminen asianosaiselle edellyttää perusteltua aihetta. Ehdotuksen mukaan riittävää olisi, että tuomioistuimien katsoo siihen olevan aihetta. Tyypillinen tällainen tilanne on, että tiedoksianto on toimitettava kiireellisesti. Joissakin tapauksissa asianosainen saattaa myös tavoittaa tiedoksiannon vastaanottajan tuomioistuinta paremmin.

Luvun ehdotetun 4 §:n 3 momentissa säädetäisiin siitä, millä tavalla tiedoksianto on toimitettava, kun se on annettu asianosaisen huolehdittavaksi puheena olevan pykälän nojalla.

Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi rikosoikeudenkäyntilain 5 luvun 19 §:ää, jonka mukaan virallinen syyttäjä huolehtii tiedoksiannosta silloin, kun syyttäjä antaa haasteen.

3 §. Pykälässä säädetään todisteellisesta postitiedoksiannosta saanti- tai vastaanottotodistusta vastaan. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan vastaanottotodistusta vastaan tapahtuvassa tiedoksiannossa asiakirjat lähetetään vastaanottajalle kirjeellä. Edellä yleisperusteluissa mainituista syistä pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *3 momentti*, jonka mukaan mainitussa kohdassa tarkoitettujen asiakirjain voitaisiin lähettää vastaanottajalle myös sähköisenä viestinä.

Sähköisen viestin käsitettä käytettäisiin momentissa vastaavassa merkityksessä kuin laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa. Käytännössä tuomioistuimissa ovat käytössä sähköposti ja telekopio. Vastaanottajalle voitaisiin lähettää esimerkiksi

sähköpostin liitetiedostoina tiedoksi annettavat asiakirjat ja vastaanottotodistuslomake.

Asiakirjat voitaisiin lähettää vain vastaanottajan itsensä ilmoittamalla tavalla. Asianosaisen ilmoittamaa sähköistä prosessiosoitetta voitaisiin siten käyttää myös todisteelliseen sähköiseen tiedoksiantoon. Myös esimerkiksi kutsu todistajalle voitaisiin lähettää sähköpostitse, kunhan todistaja on ensin antanut tähän suostumuksensa. Sähköposti tulisi lähettää tietoturvalisella tavalla.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa annetun lain 9 ja 20 §:stä seuraa, että tiedoksiannon vastaanottaja voisi myös täyttää ja palauttaa vastaanottotodistuksen sähköisessä muodossa tuomioistuimelle, esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona. Vastaanottotodistuksen sisällöstä säädetään puheena olevan luvun 17 §:n 2 momentissa. Vastaanottotodistus voitaisiin myös allekirjoittaa koineellisesti.

3 b §. Edellä yleisperusteluissa mainituista syistä puheena olevaan uuteen pykälään otettaisiin puhelintiedoksiantoa koskevat yleiset säännökset. Lain 26 luvun 28 §:ssä nykyisin olevat erityissäännökset vastaavasti kumoutaisiin. Pykälän *1 momentissa* olisi perussäännös, jossa puhelintiedoksianto määritellään. Puhelintiedoksiannossa tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö kerrotaan vastaanottajalle puhelimitse.

Momentissa säädetäisiin myös puhelintiedoksiannon soveltamisalasta. Puhelintiedoksianto olisi käytettävissä silloin, kun tuomioistuimien huolehtii tiedoksiannosta. Asianosainen ei voisi toimittaa puhelintiedoksiantoa. Puhelintiedoksiantoa voitaisiin käyttää kaikissa asiaryhmissä ja kaikissa yleisissä tuomioistuimissa, samoin kuin erityistuomioistuimissa silloin, kun niissä sovelletaan puheena olevan luvun säännöksiä. Puhelintiedoksiantoa voitaisiin käyttää myös ensisijaisena tiedoksiantotapana silloin, kun sen erityisedellytykset täyttyvät.

Puhelimitse voitaisiin antaa tiedoksi lähtökohtaisesti kaikenlaisia asiakirjoja. Yleisperusteluissa mainituista syistä momenttiin otettaisiin kuitenkin se soveltamisalan rajaus, ettei puhelimitse voida antaa tiedoksi haastetta eikä myöskään siihen liittyvää haastehakemusta. Rajoitus koskisi myös hakemusta,

jolla hakemusasia tulee vireille (OK 8 luvun 13 §).

Mainitusta säännöstä olisi se poikkeus, että haaste voidaan antaa tiedoksi puhelimitse lain 5 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettussa summaarisessa velkomusasiassa. Tällainen on asia, joka koskee tietyn määräistä saamista ja jossa kantaja ilmoittaa, ettei asia hänen käsityksensä mukaan ole riittävä. Puhelintiedoksiantoa ei sen sijaan voitaisi käyttää haasteen tiedoksiannossa esimerkiksi, jos asiassa on vuokravelkomuksen lisäksi kysymys hädöstä.

Puhelintiedoksiantoa ei kuitenkaan voitaisi toimittaa kaikissa soveltamisalaan sinänsä kuuluvissa tapauksissa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä erityisistä edellytyksistä, joiden olisi tapauskohtaisesti täyttyvä, jotta puhelintiedoksianto olisi mahdollinen. Puhelintiedoksiannon soveltuvuutta olisi harkittava erityisesti vastaanottajan oikeusturvan kannalta.

Ensimmäinen edellytys olisi, että puhelintiedoksianto soveltuu tiedoksiantoon kyseisen asiakirjan laajuuteen ja laatuun nähden. Puhelimitse voitaisiin antaa tiedoksi vain suhteellisen suppeita ja yksinkertaisia asiakirjoja. Tällainen on esimerkiksi todistajalle tai muulle kuultavalle annettu kutsu saapua istuntoon, samoin kuin usein summaarisen velkomusasian haaste. Puhelintiedoksianto voisi estyä asiakirjan laajuuden vuoksi, esimerkiksi jos asiakirjassa on liitteitä. Puhelintiedoksianto ei soveltuisi myöskään, jos se olisi asiakirjan laadun vuoksi vaikea toimittaa, esimerkiksi jos asiakirjaan sisältyviä monimutkaisia kohtia olisi vaikea ymmärtää puhelimitse.

Toiseksi puhelintiedoksianto edellyttäisi, että vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Tiedoksiannon toimittajan olisi vielä puhelun aikanakin arvioitava, meneekö tieto puhelimitse perille vastaanottajalle ja ymmärtääkö tämä sen. Jos tästä jäisi epäily, puhelintiedoksiannosta olisi luovuttava ja käytettävä muuta tiedoksiantotapaa.

Kolmanneksi puhelintiedoksianto edellyttäisi, että vastaanottaja suostuu tähän tiedoksiantotapaan. Suostumusta tulisi tiedustella puhelun alussa. Suostumusta ei kuitenkaan edellytettäisi, jos tiedoksianto toimitetaan

asianosaiselle, joka on jo käyttänyt asiassa kyseisessä tuomioistuimessa puhevaltaa, koska tällaisen asianosaisen täytyy myötävaikuttaa tiedoksiantojen onnistumiseen. Tiedoksiannon toimittajan olisi riittävästi varmistuttava siitä, että puhelimesta on oikea henkilö, esimerkiksi kysymällä tarvittaessa tämän syntymäaikaa.

Pykälässä tarkoitettuun puhelintiedoksiantoon liittyisivät tiedoksiannon tavanomaiset, täysimääräiset oikeusvaikutukset. Jos pykälässä säädetyin tavoin annettaisiin tiedoksi esimerkiksi haastehakemuksen täydennyskehoitus eikä kantaja noudattaisi kehotusta, kante voitaisiin 5 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetyin edellytyksin jättää tutkimatta. Samoin esimerkiksi todistaja voitaisiin tuomita hänelle poissaolon varalta asetettuun uhkasakkoon.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin menettelystä puhelintiedoksiannossa. Momentin ensimmäinen virke koskisi sitä, mitä tietoja vastaanottajalle on puhelimitse asiakirjasta vähintään ilmoitettava. Asiakirjaa ei yleensä tarvitsisi lukea puhelimesta sanasta sanaan, vaan siitä ilmoitettaisiin vastaanottajan kannalta tarpeelliset seikat. Olenaisinta on, että esimerkiksi summaarisen velkomusasian vastaajalle selostetaan ymmärrettävällä tavalla, mistä asiassa on kysymys ja miten hänen pitää toimia. Asiakirjan yksityiskohdat kävisivät lähemmin ilmi vastaanottajalle lähetettävästä kirjallisesta tai sähköisestä vahvistuksesta. Vastaanottajalle tulisi tarvittaessa antaa myös mahdollista muuta asiaan liittyvää opastusta, esimerkiksi mahdollisuudesta saada oikeudellista apua.

Puhelimitse vastaanottajalle olisi ilmoitettava asiakirjasta ensinnäkin asia, josta on kysymys, toisin sanoen riittävät tiedot asianosaisista ja asian laadusta. Toiseksi olisi ilmoitettava esitetty vaatimus tai velvoite. Esimerkiksi summaarisen velkomusasian haasteesta olisi ilmoitettava kantajan vaatimukset sellaisinaan, samoin kuin kehoitus kirjallisen vastauksen toimittamiseen. Kutsusta todistajalle olisi ilmoitettava velvoite saapua todistajana kuultavaksi tuomioistuimeen. Vastaanottajalle olisi ilmoitettava lyhyesti myös vaatimuksen tai velvoitteen pääasiallinen peruste. Tällainen voisi olla esimerkiksi kantajan mukaan tietyltä ajalta kertynyt mat-

kapuhelinlasku, jota vastaaja ei ole maksanut.

Vastaanottajalle olisi lisäksi ilmoitettava puhelimesta asiakirjaan sisältyvä määräaika ja uhka. Esimerkiksi summaarisen velkomusasian haasteesta olisi ilmoitettava, missä ajassa ja millä uhalla kirjallinen vastaus on käräjäoikeudelle toimitettava. Todistajan kutsusta olisi ilmoitettava kuulemisen päivä, kellonaika ja paikka sekä poissaolon varalta asetettu uhka. Ehdotetun säännöksen mukaan vastaanottajalle olisi lisäksi ilmoitettava muut vastaavat tarpeelliset seikat. Tällainen seikka voisi olla esimerkiksi todistajan oikeus ennakkoon tai kantajan ilmoitus siitä, millä perusteella tuomioistuimien on toimivaltainen.

Momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin vahvistuksen lähettämistä tiedoksiannon vastaanottajalle. Puhelimitse tiedoksi annettu asiakirja olisi lähetettävä vastaanottajalle sellaisenaan kirjeenä tai sähköisenä viestinä, käytännössä sähköpostina tai telekopiona. Asiakirja olisi lähetettävä heti vastaanottajan itsensä ilmoittamaan posti- tai sähköiseen osoitteeseen. Asianosaiselle vahvistus voitaisiin lähettää prosessiosoitteeseen. Tiedoksiannon pätevyys edellyttäisi vahvistuksen lähettämistä, mutta tiedoksiannon ajankohtana olisi joka tapauksessa puhelun ajankohta.

Vahvistuksen lähettämistä voitaisiin luopua vain poikkeuksellisesti, jos se on erityisesti syystä ilmeisen tarpeetonta. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi, jos kutsun vastaanottanut asianosaisen lainoppinut asiamies ilmoittaa, ettei asiakirjaa tarvitse lähettää hänelle. Jos puhelimesta voidaan todeta, että vastaanottaja on jo saanut asiakirjan vastaanottotodistuskirjeessä, asiakirjaa ei yleensä tarvitsisi lähettää uudelleen.

Momentissa säädettäisiin myös, että puhelintiedoksiannon toimittaa haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies. Haastemiestä olisi aina toimivalta puhelintiedoksiantoon. Lisäksi tiedoksiannon voisi toimittaa tiedoksiannosta huolehtivan tuomioistuimen muu virkamies, esimerkiksi käräjäoikeuden tai hovioikeuden kansliahenkilökuntaan kuuluva.

Momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin lisäksi, että tiedoksiannosta on laadittava todistus. Puhelintiedoksiannon dokumentointi on tarpeen vastaanottajan oikeus-

turvan ja selkeyden vuoksi. Todistus laadittaisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä luvun 17 §:n 1 momentissa säädetään. Todistuksesta pitäisi ilmetä ainakin tiedoksiannon ja vahvistuksen lähettämisen päivämäärä sekä tiedoksiannon vastaanottaja ja toimittaja. Todistuksesta olisi lähetettävä jäljennös vastaanottajalle. Säännös mahdollistaisi todistuksen laatimisen ja lähettämisen myös sähköisesti.

Kuten luvun 8 §:stä ilmenee, ehdotettu puhelintiedoksianto koskisi tilannetta, jossa tiedoksiannon vastaanottaja on Suomessa. Ulkomaille tiedoksianto toimitetaan sitä koskevien säädösten tai kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

4 §. Pykälässä säädetään haastemiehen toimittamasta henkilökohtaisesta tiedoksiannosta. Edellä yleisperusteluissa mainituista syistä pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että haastemiestiedoksiannon toimittamisen kynnys nousisi. Ensisijaisia tiedoksiantotapoja olisivat luvun 3 §:ssä tarkoitettu todisteellinen posti- tai sähköinen tiedoksianto sekä, erityisedellytysten täytyessä, 3 b §:ssä tarkoitettu puhelintiedoksianto.

Haastemiestiedoksiantoon joudutaan luonnollisesti turvautumaan, jos ensisijaista tiedoksiantotapaa on yritetty, mutta se ei ole onnistunut. Nykyisen säännöksen mukaan haastemiestiedoksiantoon voidaan suoraan siirtyä, ensisijaista tiedoksiantotapaa ensin yrittämättä, jos viimeksi mainitun epäonnistumista voidaan jo ennalta pitää todennäköisenä. Tätä kynnystä ehdotetaan nostettavaksi siten, että epäonnistumisen pitäisi olla ilmeistä. Edellytys täytyisi vain selvissä tapauksissa.

Summaarisissa velkomusasioissa käytäntönä voisi olla esimerkiksi, että lähes säännönmukaisesti yritetään ensin haasteen tiedoksiantoa vastaanottotodistusta vastaan, aikaisempien tiedoksiantojen onnistumista tarkistamatta. Toissijaisesti yritettäisiin puhelintiedoksiantoa, jossa voitaisiin tällöin hyödyntää vastaanottajalle jo lähetettyä kirjettä, ja haastemiestiedoksiantoon turvauduttaisiin vasta kolmantena vaihtoehtona. Jos kuitenkin samalla vastaanottajalla jo on samaan aikaan asioita haastemiestä tiedoksi annettavina, kaikki tiedoksiannot olisi tarkoituksenmukaisista hoitaa samalla kertaa.

Nykyisen momentin mukaan haastemiestiedoksiantoon voidaan turvautua suoraan myös, jos siihen on muu erityinen syy. Edellytys ehdotetaan muutettavaksi muotoon painava syy, jolla viitattaisiin syyn merkittävyyteen. Esimerkiksi tilanteen kiireellisyys saattaa edellyttää haastemiestiedoksiantoa. Muutenkin häätöä koskevissa asioissa saattaa niiden laadun vuoksi olla perusteltua jatkaa sitä käytäntöä, että haasteen antaa tiedoksi haastemies.

Lisäksi momentissa nykyisin oleva säännös, joka koskee asianosaisen huolehtimaa tiedoksiantoa, siirrettäisiin pykälän uuteen 3 momenttiin. Muutoin ehdotettu momentti vastaa nykyistä momenttia.

Pykälän 2 momentti olisi samansisältöinen kuin nykyisin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka koskisi tiedoksiantotapaa silloin, kun tiedoksiannosta huolehtiminen on luvun 2 §:n nojalla annettu asianosaiselle. Momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin nykytilaa vastaten, että tiedoksianto on tällöin toimitettava 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, toisin sanoen haastemiestiedoksiantona.

Yleisperusteluissa mainituista syistä momenttiin otettaisiin lisäksi uudet säännökset siitä, että asianosaisen asiamies voisi tietyin edellytyksin toimittaa tiedoksiannon. Mahdollisuus ei koskisi haastetta rikosasiassa. Tiedoksiannon voisi toimittaa vain asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, joka edustaa asianosaista kyseisessä asiassa eli jonka on tuomioistuimelle ilmoitettu toimivan asiassa asianosaisen asiamiehenä tai avustajana.

Tiedoksianto toimitettaisiin siten, että asiamies antaa asiakirjan vastaanottajalle, esimerkiksi tuomioistuimen kutsun todistajalle, henkilökohtaisesti. Tiedoksiantotapa edellyttäisi aina, että vastaanottaja itse suostuu tiedoksiantoon allekirjoittamalla todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Asiamies ei voisi allekirjoittaa tiedoksiantotodistusta haastemiehen tapaan. Vastaanotto-todistuksen olisi sisällettävä luvun 17 §:n 2 momentissa säädettyä vastaavat tiedot.

Luvun 26 §:n mukaan luvussa tarkoitetaan haastemiehellä myös haastemieslain (505/86) 6 §:n mukaan tiedoksiantoon oikeutettua. Viimeksi mainitun pykälän mukaan muun

muussa virallinen syyttäjä on oikeutettu suorittamaan tiedoksiannon niin kuin haastemies.

16 §. Pykälässä säädetään tiedoksiannon toimittamisesta vastaanottajan asiamiehelle. Pykälän 1 momentti koskee haasteen tiedoksiantoa. Sen mukaan haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuuttamalle asiamiehelle. Haasteen tiedoksianto asiamiehelle edellyttää siten nimenomaista valtuutusta eikä pelkkä avoin asianajovaltakirja ole riittävä.

Lain 15 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan asianajajan, julkisen oikeusavustajan ja asianomistajaa edustavan syyttäjän tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos tuomioistuin niin määrää. Tämä vapautus valtakirjan esittämismisvelvollisuudesta ei kuitenkaan koske puheena olevassa momentissa tarkoitettua haasteen tiedoksiantoa, vaan myös asianajajan ja julkisen oikeusavustajan on esitettävä valtakirja, jonka perusteella hänellä on oikeus ottaa haaste päämiehensä puolesta vastaan.

Vapautus valtakirjan esittämisestä ehdotetaan nyt laajennettavaksi koskemaan myös haasteen tiedoksiantoa. Momenttiin otettaisiin uusi säännös, jonka mukaan asianajajan tai julkisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos tuomioistuin niin määrää. Muutos yksinkertaistaisi tiedoksiantoja esimerkiksi silloin, kun vastahaaste riita-asiaassa annetaan tiedoksi alkuperäistä kantajaa edustavalle asiamiehelle. Tiedoksianto voitaisiin toimittaa, kun asianajaja tai julkinen oikeusavustaja ilmoittaa, että hänellä on valtuutus ottaa haaste vastaan. Asiamies luonnollisesti vastaisi siitä, että ilmoitus pitää paikkansa. Asianajajat ja julkiset oikeusavustajat ovat valvonnan alaisia.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, että henkilökohtaisen velvoitteen sisältävä asiakirja on annettava tiedoksi vastaanottajalle itselleen. Tiedoksianto on momentissa olevan viittaussäännöksen perusteella toimitettava siten kuin luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi viittaus uuteen 3 b §:ään, jolloin myös ehdotettu puhelintiedoksianto olisi näissä tilanteissa käytettävissä. Luvun 3 ja 4 §:n muutoksista seuraa, että myös todisteellista sähköistä tiedoksiantoa ja asianosaisen asiamiehen toimittamaa tiedoksiantoa voitaisiin käyttää.

17 luku **Todistelusta**

26 §. Pykälä koskee todistajan kutsumista tuomioistuimeen. Pykälän 3 momentin viimeisen lauseen mukaan kutsu on annettava todistajalle henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään, toisin sanoen todisteellisenä postitiedoksiantona tai haastemiestiedoksiantona.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi viittaus 11 luvun uuteen 3 b §:ään, jolloin todistaja voitaisiin kutsua myös ehdotetulla puhelin-tiedoksiannolla. Puhelintiedoksianto soveltuisi usein todistajan kutsumiseen, joskin se edellyttäisi todistajan suostumusta. Viittauksista 11 luvun 3 ja 4 §:ään seuraa, että myös ehdotettu sähköinen tiedoksianto vastaanot-todistusta käyttäen olisi mahdollinen, samoin kuin asianosaisen asiamiehen toimittama tiedoksianto.

25 luku **Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen**

16 §. Pykälän 1 momentissa säädetään hovioikeudelle tehtävässä valituskirjelmässä ilmoitettavista eräistä tiedoista. Momentissa tarkoitettut tiedot on ilmoitettava myös vastauksessa valitukseen (26 luvun 4 §:n 2 momentti). Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin edellä on haastehakemusta koskevan 5 luvun 2 §:n 2 momentin kohdalla tarkemmin selostettu. Valittajan olisi ilmoitettava valituskirjelmässä myös asianosaisen, todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero. Momenttiin lisättävän uuden virkkeen mukaan valittajan tulisi viipymättä ilmoittaa hovioikeudelle, jos jokin momentissa tarkoitettu tieto myöhemmin muuttuu. Muutoin ehdotettu momentti on samansisältöinen kuin nykyisin.

26 luku **Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa**

28 §. Pykälässä säädetään tiedoksiantotavoista käsiteltäessä valitusasiaa hovioikeudessa. Lain 30 luvun 24 §:n 1 momentissa olevan viittaussäännöksen perusteella puheena olevan pykälän säännöksiä noudatetaan myös annettaessa tiedoksi kutsua korkeimman oikeuden suulliseen käsittelyyn.

Pykälän 2 ja 3 momentissa ovat nykyisin erityissäännökset, jotka koskevat puhelintiedoksiantoa annettaessa tiedoksi kutsua hovioikeuden pääkäsittelyyn. Säännökset ehdotetaan tarpeettomina poistettaviksi pykälästä, koska lain 11 luvun ehdotetussa 3 b §:ssä tarkoitettu yleinen puhelintiedoksianto olisi käytettävissä myös näissä tilanteissa. Tätä tarkoitettava viittaussäännös lisättäisiin pykälän nykyiseen 1 momenttiin.

Edellä yleisperusteluissa mainituista syistä pykälän nykyistä 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hovioikeus voisi kutsua valittajan ja sellaisen valittajan vastapuolen, joka on vastannut valitukseen, hovioikeudessa pidettävään pääkäsittelyyn myös henkilökohtaisesti asianosaisen tuomioistuimelle ilmoittamaan osoitteeseen lähetetyllä kirjeellä siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 a §:ssä säädetään. Tämä merkitsisi muutoksenhakuvaiheen osalta poikkeusta 11 luvun 16 §:n 4 momentista.

Useimmissa asioissa asianosaisia edustaa hovioikeudessa asiamies ja prosessiosoitteenä toimii asiamiehen osoite. Kutsu toimitettaisiin tällaisessa tilanteessa yksinomaan asiamiehen osoitteeseen. Erityisesti rikosasioissa valittajan osoite tai olinpaikka ei kuitenkaan aina ole hänen asiamiehensä tiedossa. Tällöin säännös voisi joissakin tapauksissa johtaa siihen, ettei valittaja хүnsen prosessiosoitteeseensa toimitetusta kutsusta huolimatta tosiasiallisesti saa tietoa hänelle asetusta velvollisuudesta saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn.

Jos valittajan asiamies ei edellä sanotuissa tilanteissa onnistuisi tavoittamaan päämiehtään, tämä voisi johtaa siihen, ettei valittaja saavu pääkäsittelyyn. Tämä taas voisi johtaa oikeudenmenetykseen sellaisessa tilanteessa, jossa syy sille, ettei valittajaa ole tavoitettu, ei oikeuttaisi valituksen uudelleen käsittelyyn tai menetetyн määräjän palauttamiseen. Tällaisten oikeudenmenetysten riskin minimoimiseksi ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi myös muutoksenhakuvaiheessa pykälään ehdotetaankin otettavaksi säännös, jonka mukaan silloin, kun on aihetta olettaa, ettei asianosainen saa prosessiosoitteesta tietoa kutsusta saapua henkilökohtaisesti hovioikeuden pääkäsittelyyn, kutsu olisi hovioikeuden toimesta lisäksi yritettävä antaa

hänelle tiedoksi myös puhelimitse sekä lähettävä hänen tiedossa olevaan posti- tai sähköiseen osoitteeseensa.

Valittajan asiamiehen tulisi havaitessaan, ettei hänen päämiehensä ole tavoitettavissa, ilmoittaa asiasta hovioikeudelle. Hovioikeus pyrkisi tämän jälkeen saamaan kutsun valittajalle tiedoksi edellä sanottuja menetelmiä käyttäen. Jos hovioikeuskaan ei tehdyistä yrityksistä huolimatta tavoittaisi valittajaa, eikä valittaja saapuisi pääkäsittelyyn, jäisi valitus sillensä. Näin valittaja, joka tietoisesti pyrkii estämään asian etenemisen hovioikeudessa, ei voisi kohtuuttomasti pitkittää asian vireilläoloa.

Valittajan tai valitukseen vastanneen vastapuolen prosessiosoitteeseen lähetetyssä kutsussa asetettaisiin tavanomaiset uhat esteettömän poissaolon varalta, ja jos kutsuttu jäisi saapumatta pääkäsittelyyn, hovioikeus menettelisi asetetun uhan mukaisesti. Pykälän viimeiseksi virkkeeksi otettaisiin kuitenkin se rajoitus, että jos kutsu pääkäsittelyyn on annettu tiedoksi lähettämällä se asianosaisen prosessiosoitteeseen, kutsuttua ei voitaisi tuomita esteettömän poissaolon varalta asetettuun uhkasakkoon.

Pykälän nykyisen 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan lisäksi tehtäväksi yksi selvennys. Nykyisen säännöksen mukaan luvussa tarkoitetut kehotukset, kutsut ja ilmoitukset hovioikeus saa lähettää asianosaisen viimeksi ilmoittamaan prosessiosoitteeseen. Säännöksen sanamuoto on rajoitetumpi kuin 11 luvun 3 a §:n 1 momentin yleissäännöksen, jonka mukaan asiakirja voidaan lähettää asianosaisen tuomioistuimelle ilmoittamaan osoitteeseen. Erosta aiheutuu se kysymys, voiko hovioikeus käyttää osoitetta, jonka asianosainen on itse ilmoittanut mutta jota hän ei ole nimenomaisesti nimennyt prosessiosoitteeseen. Asian selventämiseksi ehdotetaan, että myös puheena olevassa säännöksessä puhuttaisiin väljemmin asianosaisen ilmoittamasta osoitteesta. Silloin kun asianosainen on nimenomaisesti ilmoittanut tietyn osoitteen prosessiosoitteeseen, on sitä luonnollisesti käytettävä.

Ehdotettu pykälä vastaa muutoin voimassa olevan pykälän 1 momenttia. Lain 11 luvun 3 ja 4 §:ään ehdotetuista muutoksista seuraisi,

että henkilökohtainen kutsu hovioikeuden pääkäsittelyyn voitaisiin antaa tiedoksi myös todisteellista sähköistä tiedoksiantoa tai asianosaisen asiamiehen toimittamaa tiedoksiantoa käyttäen.

1.2 Laki oikeudenkäynnistä rikosasiossa

5 luku Syytteen vireillepanosta

3 §. Pykälässä säädetään syyttäjän haastehakemuksen vaaditusta sisällöstä rikosasiossa. Pykälän 2 momentissa säädetään muun muassa asianosaisten ja todistajien yhteystietojen ilmoittamisesta tuomioistuimelle. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin edellä on riita-asian haastehakemusta koskevan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n kohdalla tarkemmin selostettu. Tuomioistuimelle olisi ilmoitettava myös asianosaisen, todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero. Syyttäjän tulisi viipymättä ilmoittaa tuomioistuimelle, jos jokin merkityksellinen tieto myöhemmin muuttuu. Muutoin ehdotettu momentti on samansisältöinen kuin nykyinen momentti.

9 §. Pykälässä säädetään rikosasian haasteen sisällöstä, ja pykälän 3 momentti koskee vastaajan nimeämien todistajien yhteystietojen ilmoittamista. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin haastehakemusta koskevaan 3 §:n 2 momenttiin.

7 luku Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

2 ja 7 §. Pykälissä säädetään haastehakemuksen ja vastauksen sisällöstä asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa. Muutettaviksi ehdotettuihin momentteihin tehtäisiin samat muutokset kuin virallisen syyttäjän ajamaa rikosasiaa koskeviin 5 luvun säännöksiin.

2 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan keväällä 2010, noin kolmen kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta. Aika on tarpeen koulutuksen ja muiden täytäntöönpanotoimien vuoksi.

Lakiehdotuksissa ei ole siirtymäsäännöksiä, joten prosessilakeina niitä sovellettaisiin heti voimaantulosta lukien. Uudet tiedoksiantotavat olisivat siten käytettävissä myös asioissa, jotka ovat tulleet vireille ennen voimaantuloa.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Oikeus tulla kuulluksi ja muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan lailla. Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on turvattu myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimuksen) 6 artiklassa, samoin kuin Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklassa.

Esityksen tavoitteena on tiedoksiantojen tehostuminen oikeudenkäynneissä, mikä sujuvoittaisi ja nopeuttaisi asioiden käsittelyä. Tätä kautta ehdotukset osaltaan turvaisivat asianosaisten oikeutta oikeudenkäyntiin ilman aiheutonta viivytystä.

Ehdotetut uudet tiedoksiantotavat on säännelty siten, että ne turvaisivat asianosaisten oikeuden tulla kuulluksi ja muun tiedoksiannon vastaanottajan oikeusturvan. Ehdotetun puhelintiedoksiannon soveltamisala ja edellytykset rajattaisiin tarkoin. Puhelimitse ei voitaisi antaa tiedoksi haastetta muussa kuin kantajan riidattomaksi ilmoittamassa velkomusasiassa. Puhelintiedoksianto edellyttäisi muun muassa vastaanottajan suostumusta ja

sitä, että vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Vastaanottajalle ilmoitettaisiin puhelimitse asiakirjasta kaikki tarpeelliset seikat, ja lisäksi asiakirja ja tiedoksiantotodistus lähetettäisiin vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen. Ehdotettu todisteellinen sähköinen tiedoksianto voitaisiin toimittaa vain vastaanottajan itsensä ilmoittamalla tavalla.

Myöskään ehdotus siitä, että kutsu saapua henkilökohtaisesti hovioikeuden pääkäsitteelyyn voitaisiin lähettää asianosaisten prosessiohjeeseen, ei vaaranna asianosaisten oikeusturvaa ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Ehdotukseen liittyvät lisäksi erityiset oikeusturvamekanismit.

Ehdotus siitä, että tietyin edellytyksin asianosaisten asiamies voisi toimittaa tiedoksiannon, ei ole ongelmallinen suhteessa perustuslain 124 §:ään, koska kyse ei ole julkisesta hallintotehtävästä. Asiamies vain toimittaisi vastaanottajalle asiakirjat henkilökohtaisesti niiden kirjeitse lähettämisen sijaan. Tiedoksiannosta huolehtiminen voitaisiin antaa asianosaiselle vain tämän suostumuksella, ja asianosaisten asiamiehen toimittama tiedoksianto edellyttäisi aina vastaanottajan suostumusta. Mahdollisuus koskisi vain asianajajia ja julkisia oikeusavustajia, jotka ovat valvonnan alaisia.

Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säättämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 25 §:n edellä oleva väliotsikko, sellaisena kuin se on laissa 1056/1991,

muutetaan 5 luvun 2 §:n 2 momentti ja 10 §:n 3 momentti, 11 luvun 2 §:n 1 momentti, 4 § sekä 16 §:n 1 ja 4 momentti, 17 luvun 26 §:n 3 momentti, 25 luvun 16 §:n 1 momentti ja 26 luvun 28 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 2 §:n 2 momentti ja 10 §:n 3 momentti laissa 768/2002, 11 luvun 2 §:n 1 momentti, 16 §:n 4 momentti ja 17 luvun 26 §:n 3 momentti laissa 690/1997, 11 luvun 4 § mainituissa laeissa 1056/1991 ja 690/1997 sekä 16 §:n 1 momentti mainituissa laissa 1056/1991, 25 luvun 16 §:n 1 momentti laissa 381/2003 ja 26 luvun 28 § mainituissa laissa 381/2003 ja laissa 666/2005, sekä

lisätään lain 11 lukuun uusi väliotsikko 1 ja 3 §:n edelle, luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1056/1991 ja 690/1997, uusi 3 momentti, lukuun uusi 3 b § sekä uusi väliotsikko 11 ja 17 §:n edelle, seuraavasti:

5 luku

Riita-asian vireillepano ja valmistelu

2 §

Haastehakemuksessa on ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asianosaisten nimet ja kotipaikat sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava käräjäoikeudelle. Jos kantaja ei tiedä vastaajan yhteystietoja, hänen on ilmoitettava, mitä hän on tehnyt niiden selvittämiseksi. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, kantajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä käräjäoikeudelle.

10 §

Haasteessa vastaajaa on kehotettava ilmoittamaan laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Haasteessa on ilmoitettava, että asiakirja voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se hänen vastauksessaan ilmoittamaansa prosessiosoitteeseen. Vastaajan on myös ilmoitettava oma sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot soveltuvalla tavalla käräjäoikeudelle. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä käräjäoikeudelle.

11 luku

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä*Tiedoksiannosta huolehtiminen*

2 §

Tuomioistuin voi asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan aihetta. Samalla tuomioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle.

Tiedoksiantotavat

3 §

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut asiakirjat voidaan lähettää myös sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamalla tavalla.

3 b §

Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, se voidaan toimittaa myös siten, että tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö kerrotaan vastaanottajalle puhelimitse (*puhelintiedoksianto*). Puhelimitse ei kuitenkaan voida antaa tiedoksi haastetta muussa kuin 5 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetussa asiassa.

Puhelintiedoksianto voidaan toimittaa, jos se soveltuu tiedoksiantoon asiakirjan laajuuteen ja laatuun nähden ja jos vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Puhelintiedoksianto edellyttää vastaanottajan suostumusta, paitsi jos tiedoksianto toimitetaan asiassa siinä tuomioistuimessa puhevaltaa käyttäneelle asianosaiselle.

Puhelimitse vastaanottajalle on ilmoitettava asiakirjasta asia, vaatimus tai velvoite ja sen pääasiallinen peruste, määräaika ja uhka sekä muut vastaavat tarpeelliset seikat. Puhelimitse tiedoksi annettu asiakirja on lähetettävä kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanotta-

jan ilmoittamaan osoitteeseen, jollei se ole erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Puhelintiedoksiannon toimittaa haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies. Tiedoksiannosta on laadittava todistus noudattaen soveltuvin osin, mitä 17 §:n 1 momentissa säädetään.

4 §

Jos tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi tai voidaan pitää ilmeisenä, että sitä ei saada toimitetuksi 3 tai 3 b §:ssä tarkoitetulla tavalla, tai jos siihen on muu painava syy, tiedoksiannon toimittaa haastemies henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai jollekin 7 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

Tiedoksiannosta huolehtivan tuomioistuimen tai syyttäjän on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava.

Kun tiedoksiannosta huolehtiminen on annettu asianosaiselle, tiedoksianto on toimitettava 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Jos asianosaista edustaa asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, tiedoksianto voidaan toimittaa myös siten, että tämä antaa asiakirjan henkilökohtaisesti vastaanottajalle. Viimeksi mainittu tiedoksiantotapa edellyttää, että vastaanottaja allekirjoittaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi mainitulla tavalla.

Tiedoksiannon vastaanottaja

16 §

Haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuutamalle asiamiehelle. Asianajajan tai julkisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos tuomioistuin niin määrää.

Asiakirja, jossa joku on määrätty henkilökohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava tiedoksi hänelle itselleen. Tiedoksianto on toimitettava siten kuin 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään.

Erinäiset säännökset

17 luku

Todistelusta

26 §

Todistajan kutsumisesta huolehtii tuomioistuimien, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi. Todistaja on kutsuttava tuomioistuimen asettaman sakon uhalla ja kutsu on annettava todistajalle henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään.

25 luku

Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen

16 §

Valituskirjelmässä on ilmoitettava asianosaisten nimet ja heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan valittajalle lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla il-

moitettava hovioikeudelle. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, valittajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä hovioikeudelle.

26 luku

Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa

28 §

Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset, kutsut ja ilmoitukset hovioikeus saa lähettää asianosaisten viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen. Kutsu pääkäsittelyyn on kuitenkin annettava tiedoksi asianosaiselle, joka ei ole käyttänyt puhevaltaa hovioikeudessa, sekä todistajalle, asiantuntijalle ja muulle todistelutarkoituksessa kuultavalle siten kuin 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään. Jos on aihetta olettaa, ettei asianosainen saa mainitusta osoitteesta tietoa kutsusta saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn, kutsu on lisäksi yritettävä antaa hänelle tiedoksi puhelimitse ja lähetettävä hänen tiedossa olevaan posti- tai sähköiseen osoitteeseensa. Jos kutsu pääkäsittelyyn annetaan tiedoksi edellä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla tavalla, kutsuttua ei voida tuomita esteettömän poissaolon varalta asetettuun uhkasakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 2 momentti ja 9 §:n 3 momentti sekä 7 luvun 2 §:n 2 momentti ja 7 §:n 3 momentti seuraavasti:

5 luku

Syytteen vireillepanosta

3 §

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, siitä tulee viipymättä ilmoittaa tuomioistuimelle.

9 §

Vaatimukseen vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien puhelinnumero ja muut yhteystiedot, joita hän aikoo

kuulustuttaa. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä tuomioistuimelle.

7 luku

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

2 §

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, siitä tulee viipymättä ilmoittaa tuomioistuimelle.

7 §

muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä tuomioistuimelle.

Vaatimuksiin vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien puhelinnumero ja muut yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa. Jos jokin tieto myöhemmin

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 25 §:n edellä oleva väliotsikko, sellaisena kuin se on laissa 1056/1991,

muutetaan 5 luvun 2 §:n 2 momentti ja 10 §:n 3 momentti, 11 luvun 2 §:n 1 momentti, 4 § sekä 16 §:n 1 ja 4 momentti, 17 luvun 26 §:n 3 momentti, 25 luvun 16 §:n 1 momentti ja 26 luvun 28 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 2 §:n 2 momentti ja 10 §:n 3 momentti laissa 768/2002, 11 luvun 2 §:n 1 momentti, 16 §:n 4 momentti ja 17 luvun 26 §:n 3 momentti laissa 690/1997, 11 luvun 4 § mainituissa laeissa 1056/1991 ja 690/1997 sekä 16 §:n 1 momentti mainituissa laissa 1056/1991, 25 luvun 16 §:n 1 momentti laissa 381/2003 ja 26 luvun 28 § mainituissa laissa 381/2003 ja laissa 666/2005, sekä

lisätään lain 11 lukuun uusi väliotsikko 1 ja 3 §:n edelle, luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1056/1991 ja 690/1997, uusi 3 momentti, lukuun uusi 3 b § sekä uusi väliotsikko 11 ja 17 §:n edelle, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Riita-asian vireillepano ja valmistelu

Riita-asian vireillepano ja valmistelu

2 §

2 §

Haastehakemuksessa on ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asianosaisten nimet ja kopipaikat sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Asian osaisten sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava kärjäoikeudelle. Jos kantaja ei tiedä vastaajan osoitetta, hänen on ilmoitettava, mitä hän on tehnyt osoitteen selvittämiseksi.

Haastehakemuksessa on ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asianosaisten nimet ja kopipaikat sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan *puhelinnumero ja muut* yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava kärjäoikeudelle. Jos kantaja ei tiedä vastaajan *yhteystietoja*, hänen on ilmoitettava, mitä hän on tehnyt niiden selvittämiseksi. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, kantajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä kärjäoikeudelle.*

10 §

Haasteessa vastaajaa on kehotettava ilmoittamaan laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Haasteessa on ilmoitettava, että asiakirja voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se hänen vastauksessaan ilmoittamaansa prosessiosoitteeseen. Vastaajan on myös ilmoitettava omat sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot soveltuvalla tavalla käräjäoikeudelle.

10 §

Haasteessa vastaajaa on kehotettava ilmoittamaan laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Haasteessa on ilmoitettava, että asiakirja voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se hänen vastauksessaan ilmoittamaansa prosessiosoitteeseen. Vastaajan on myös ilmoitettava oma sekä todistajan tai muun kuultavan *puhelinnumero ja muut* yhteystiedot soveltuvalla tavalla käräjäoikeudelle. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä käräjäoikeudelle.*

11 luku

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä

2 §

Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä uskoa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan *perusteltua* aiheita. Samalla tuomioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle.

11 luku

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä

Tiedoksiannosta huolehtiminen

2 §

Tuomioistuin voi asianosaisen *suostumuksella antaa* tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan aiheita. Samalla tuomioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle.

Tiedoksiantotavat

3 §

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut asiakirjat voidaan lähettää myös sähköisenä

viestinä vastaanottajan ilmoittamalla tavalla.

3 b §

*Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, se voidaan toimittaa myös siten, että tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö kerrotaan vastaanottajalle puhelimitse (**puhelintiedoksianno**). Puhelimitse ei kuitenkaan voida antaa tiedoksi haastetta muussa kuin 5 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetussa asiassa.*

Puhelintiedoksianto voidaan toimittaa, jos se soveltuu tiedoksiantoon asiakirjan laajuuteen ja laatuun nähden ja jos vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Puhelintiedoksianto edellyttää vastaanottajan suostumusta, paitsi jos tiedoksianto toimitetaan asiassa siinä tuomioistuimessa puhevaltaa käyttäneelle asianosaiselle.

Puhelimitse vastaanottajalle on ilmoitettava asiakirjasta asia, vaatimus tai velvoite ja sen pääasiallinen peruste, määräaika ja uhka sekä muut vastaavat tarpeelliset seikat. Puhelimitse tiedoksi annettu asiakirja on lähetettävä kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen, jolle se ole erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Puhelintiedoksiannon toimittaa haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies. Tiedoksiannosta on laadittava todistus noudattaen soveltuvin osin, mitä 17 §:n 1 momentissa säädetään.

4 §

Jos tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi tai voidaan pitää todennäköisenä, että sitä ei saada toimitetuksi 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai jos siihen on muu erityinen syy *taikka jos tiedoksiannosta huolehtiminen on annettu asianosaiselle*, tiedoksiannon toimittaa haastemies henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai jollekin 7 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

Tiedoksiannosta huolehtivan tuomioistuimen tai syyttäjän on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava.

4 §

Jos tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi tai voidaan pitää *ilmeisenä*, että sitä ei saada toimitetuksi 3 tai 3 b §:ssä tarkoitetulla tavalla, tai jos siihen on muu *painava* syy, tiedoksiannon toimittaa haastemies henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai jollekin 7 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

Tiedoksiannosta huolehtivan tuomioistuimen tai syyttäjän on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava.

Kun tiedoksiannosta huolehtiminen on annettu asianosaiselle, tiedoksianto on toimitettava 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Jos asianosaista edustaa asianajaja tai julkinen

oikeusavustaja, tiedoksianto voidaan toimittaa myös siten, että tämä antaa asiakirjan henkilökohtaisesti vastaanottajalle. Viimeksi mainittu tiedoksiantotapa edellyttää, että vastaanottaja allekirjoittaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi mainitulla tavalla.

Tiedoksiannon vastaanottaja

16 §
Haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuutetulle asiamiehelle.

16 §
Haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuutetulle asiamiehelle. *Asianajajan tai julkisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos tuomioistuin niin määrää.*

Asiakirja, jossa joku on määrätty henkilökohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava tiedoksi hänelle itselleen. Tiedoksianto on toimitettava siten kuin 3 ja 4 §:ssä säädetään.

Asiakirja, jossa joku on määrätty henkilökohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava tiedoksi hänelle itselleen. Tiedoksianto on toimitettava siten kuin 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään.

Erinäiset säännökset

Erityiset säännökset

(kumotaan)

17 luku

17 luku

Todistelusta

Todistelusta

26 §

26 §

Todistajan kutsumisesta huolehtii tuomioistuin, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi. Todistaja on kutsuttava tuomioistuimen asettaman sakon uhalla ja kutsu on annettava todistajalle henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään.

Todistajan kutsumisesta huolehtii tuomioistuin, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi. Todistaja on kutsuttava tuomioistuimen asettaman sakon uhalla ja kutsu on annettava todistajalle henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään.

---

25 luku

Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen

16 §

Valituskirjelmässä on ilmoitettava asianosaisten nimet ja heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan valittajalle lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava hovioikeudelle.

25 luku

Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen

16 §

Valituskirjelmässä on ilmoitettava asianosaisten nimet ja heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan valittajalle lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan *puhelinumero ja muut yhteystiedot* on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava hovioikeudelle. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, valittajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä hovioikeudelle.*

26 luku

Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa

28 §

Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset, kutsut ja ilmoitukset hovioikeus saa lähettää asianosaisen viimeksi ilmoittamaan *prosessiosoiteeseen*. Kutsu pääkäsittelyyn on kuitenkin annettava tiedoksi asianosaiselle, joka on määrätty saapumaan henkilökohtaisesti tai joka ei ole käyttänyt puhevaltaa hovioikeudessa, sekä todistajalle, asiantuntijalle ja muulle todistelutarkoituksessa kuultavalle siten kuin 11 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään.

Hovioikeus voi myös antaa kutsun pääkäsittelyyn tiedoksi valittajalle tai valitukseen vastanneelle asianosaiselle siten, että kutsun sisältö kerrotaan hänelle puhelimitse, jos asianosainen epäilyksettä näin saa tiedon kutsusta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen (puhelintiedoksianto). Jos asianosaista ei ole määrätty saapumaan henkilökohtaisesti, puhelintiedoksianto voidaan toimittaa myös hänen asiamiehelleen. Hovioikeus voi toimittaa puhelintiedoksiannon myös muulle asianosaiselle sekä todistajalle, asiantuntijalle tai muulle todistelutarkoituksessa kuultavalle

26 luku

Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa

28 §

Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset, kutsut ja ilmoitukset hovioikeus saa lähettää asianosaisen viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen. Kutsu pääkäsittelyyn on kuitenkin annettava tiedoksi asianosaiselle, joka ei ole käyttänyt puhevaltaa hovioikeudessa, sekä todistajalle, asiantuntijalle ja muulle todistelutarkoituksessa kuultavalle siten kuin 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään. *Jos on aihetta olettaa, ettei asianosainen saa mainitusta osoitteesta tietoa kutsusta saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn, kutsu on lisäksi yritettävä antaa hänelle tiedoksi puhelimitse ja lähetettävä hänen tiedossa olevaan posti- tai sähköiseen osoitteeseensa. Jos kutsu pääkäsittelyyn annetaan tiedoksi edellä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettulla tavalla, kutsuttua ei voida tuomita esteettömän poissaolon varalta asetettuun uhkasakkoon.*

henkilölle, jos asianomainen siihen suostuu.

Puhelimitse tiedoksi annettu kutsu on lähetettävä kirjeenä tai sähköisenä viestinä asianomaisen hovioikeudelle ilmoittamaan osoitteeseen, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Tuomioistuimen virkamiehen on tehtävä asiakirjoihin merkintä toimittamastaan tiedoksiannosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta
20 .

2.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 2 momentti ja 9 §:n 3 momentti sekä 7 luvun 2 §:n 2 momentti ja 7 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Syytteen vireillepanosta**Syytteen vireillepanosta**

3 §

3 §

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot.

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan *puhelinnumero ja muut* yhteystiedot. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, siitä tulee viipymättä ilmoittaa tuomioistuimelle.*

9 §

9 §

Vaatimukseen vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa.

Vaatimukseen vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien *puhelinnumero ja muut* yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä tuomioistuimelle.*

7 luku

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

2 §

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot.

7 §

Vaatimukseen vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa.

7 luku

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

2 §

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan *puhelinnumero ja muut* yhteystiedot. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, siitä tulee viipymättä ilmoittaa tuomioistuimelle.*

7 §

Vaatimukseen vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien *puhelinnumero ja muut* yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa. *Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä tuomioistuimelle.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .